

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Arnholtz, Matth. Chr. v.; af M. C. v. Arnholtz.

Cronborg Slots og Fæstnings Historie : et
Bidrag til Danmarks Krigshistorie

Helsingør : Forfatterens Forlag, 1836

VII, [[5], 120 s., [2] falsede tav.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

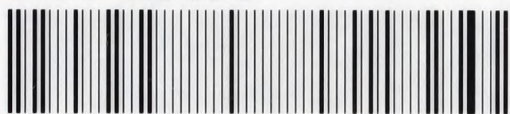
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

33, - 47 - 8°

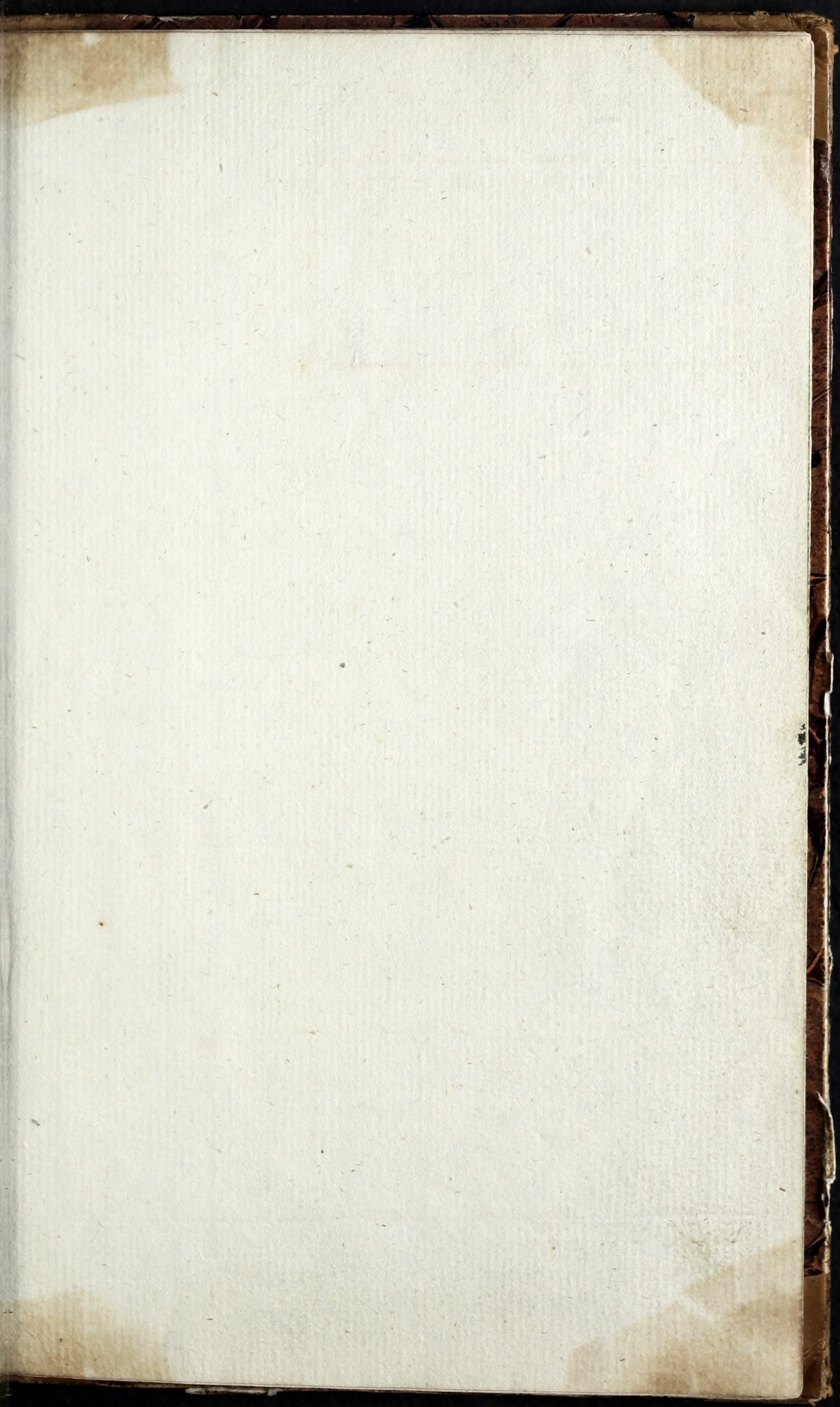
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 33 8°

1 1 33 0 8 00445 3

+Rex

THE HISTORY OF

THE REFORMATION OF THE CHURCH

IN SWITZERLAND

BY HENRI DE SALES

TRANSLATED BY

J. J. H. DE SALES

LONDON: PRINTED BY

J. J. H. DE SALES

CRONBORG

Slots og Fæstnings Historie.

Et Bidrag
til Danmarks Krigshistorie

af
M. C. von ARNHOLTZ

Capitain i Kronens Regiment.

Kongl. Stt. A. Dir.

Mansa lith.

Trykt i Grüner & Co. Officin

i

HELSINGØR

1836.

Forfatterens Forlag.

Handwritten text, likely a title or date, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely a title or date, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely a title or date, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely a title or date, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely a title or date, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Danmarks Konge,

De Danskes Fader,

Min og Mines Belgjører,

Frederik den Siette

helliges dette Forsøg

allerunderdanigst

af

Arnholtz.

© anmarte Rande

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

© e Dausse Gader

KRÖNBORG

Slots og Fæstnings

Historie.

CHRONOLOG

Table of Contents

The first part of the work contains a general history of the world, from the beginning of time to the present day. It is divided into three parts: the first part contains the history of the world from the beginning of time to the present day; the second part contains the history of the world from the present day to the future; and the third part contains the history of the world from the future to the end of time.

The second part of the work contains a general history of the world, from the beginning of time to the present day. It is divided into three parts: the first part contains the history of the world from the beginning of time to the present day; the second part contains the history of the world from the present day to the future; and the third part contains the history of the world from the future to the end of time.

The third part of the work contains a general history of the world, from the beginning of time to the present day. It is divided into three parts: the first part contains the history of the world from the beginning of time to the present day; the second part contains the history of the world from the present day to the future; and the third part contains the history of the world from the future to the end of time.

Idet jeg forelægger mine Medborgere dette mit lille Arbejde, troer jeg at burde gjøre opmærksom paa det Synspunkt, hvorfra samme, efter min Mening, bør betragtes.

Kun Videt har Historien optegnet om Cronborg Slot og dets Skjebne fra dets Opbyggelse indtil Aaret 1658, men fra den Tid af tier denne aldeles om Slot og Fæstning, i hvilken sidste Egenkab det dog oftere har spillet en ikke uvigtig Rolle i Danmarks Krige med Sverrig, deels som Samlingsplads for Tropperne, deels som Depot for Armeernes Materielle. — Mit 29aarige Ophold som Garnisons Officeer i Helsingør og paa Cronborg fremkaldte en meer end almindelig Interesse for begge hos mig, og jeg søgte nu at faae Underretning om, paa hvad Maade Cronborg havde virket i Danmarks Krige, og især hvorledes den havde gjort Modstand i Aaret 1658, — den eneste Gang den har taget activ Deel i Krigen, — samt om Maaden hvorpaa de Svenske vare gaaede frem for at opnaae den Hensigt, som de, til mindre Ære for Beenfeldt, opnaaede; men jeg fandt her desværre kun et Lide. Vldre Skribentere, saavel danske som svenske, tie, og Cronborg Archiv, som jeg med allerjæreste Tilladelse

har afbenyttet, ligesom og Helsingørs Byes Archiv, som jeg ved den ærede Magistrats Welvillie har haft Udgang til, have netop i denne interessante Epoke Vacuner, saa aldeles tomme, at enogjaa ikke det mindste var at finde. At mit Arbeide saaledes mangler den Fuldstændighed, som jeg især havde ønsket at meddele samme, er desværre vist; og kun den Overbeviiisning, at jeg har reddet mangen en historisk Efterretning fra den Tilintetgjørelse, som nogle uden Valg og Orden henlagte Papirer lettelligen ere underkastede, giver mig Mod til at haabe, at mit Arbeide, endog med først omtalte Mangel, ikke er uden Fortjeneste. Uendelig giærn havde jeg søgt Udgang til Hovedstadens rige og velordnede Archiver, men jeg er ved Huusfaderens Pligter bunden til Helsingør, hvor 6 til 10 Timers daglige Information, foruden den Tid mine militaire Pligter kræve, fordre min stadige Nærværelse.

Jeg har ladet Cronborg Slot og Fæstning, omgiven med de Værker som Carl Gustav lod opkaste om samme, lithographe saaledes som disse fremstilles af Pufendorff, da jeg ikke troer, at dette Prospect af Cronborg Slot findes i noget dansk Værk. Ligeledes medfølger, med allerhøieste Tilladelse, en Grundtegnning af Fæstningen, som Cronborg Archiv har opbevaret, og som er forfærdiget af Generalmajor v. Schnitzter med Hensyn til den Tids saavel ældre som nyere Værkers Benævning; jeg har saameget hellere ladet denne Grund-

VII

tegning medfølge, som den afgiver et temmelig nøiagtigt Billede af Fæstningen saaledes som den var til Aaret 1821, da den efter Oversømmelsen erholdt den nuhavende Form. Gjerne havde jeg ladet Prospecter af Slottets forskellige Fløie pryde mit Arbeide, men de betydelige Omkostninger ved sammes Lithographering afholdt mig derfra, da jeg ikke har Evne til at yde mit Arbeide anden Opoffrelse, end Tiden som dets Udførelse har krævet. Da der imidlertid kun er kommet $8\frac{1}{2}$ Ark ud af Manuskriptet, har jeg fra Hr. Kobberstikker Petersens Haand modtaget et Prospect af Cronborg Slotsgaard, som jeg, i de manglende Arks Sted, har ladet medfølge.

Helsingør, i September 1836.

Forfatteren.

Belindere i September 1886.

1897 10 10

THE CRONBORG.

THE CHRONICLE

Paa Sjællands Kyst, ved Drefundets Bover,
De hytter laae paa Sandets tørre Bred;
Kun sjelden der den kjække Fisker sover,
Thi Nat og Dag hans Baad paa Volgen gled,
Men Hanseatens stolte Snekke bruste
Hen over Volgens Top med Brast og Bram,
Og fattig Fiskers Baad med Rjolen knuste,
Og jog ham bort, til gamle Danmarks Skam.
Da reiste sig ved Drefundets Bover,
Paa Kongebud, en Borg paa Sjællands Strand;
Og Hønsen ræd for Krogens Elots Kartover,
Lod flux i Roe den fattig Fiskermand.

hvor Krogen stod, der Cronborg stolt nu kneiser,
Dg Sundets Volger kysse Kjæmpens Fod;
Dg Havets Snekker Kjendings-Flaget heiser,
Dg hilse ydmyg Danas Kjæmpe god.
Med stærken Fod i Sundets Rod han grunder,
I Kjæmpe-Haand han fører Spyd og Skjold;
Har Danmark Fred, han stille, rolig blunder,
I Krigens Færd han staaer mod Fiendevold.
Ei Sekler-Nar hans djarve Mod kan dæmpe,
Med Ungdoms Kraft han fører end sit Spær.
Gid aldrig Dannerfolkets stærke Kjæmpe
Maa af sin Haand nedlægge danske Sværd.!!

Gak ind om du est værd, jeg lader op min Bue
At aabne Borgen Dig det kroned Slot at skue.

At eadme Borden Digi the French Color at the
Sent into our on the earth, the labor of mine Borden

De ældste Læder fandtes i Smegnen af Helsing-
 der et Slot ved Ravn Fl y n d e r b o r g, hvis
 Beliggenhed man vel ei med Sikkerhed kan bestem-
 me; dog har det al Sandsynlighed for sig, at
 samme maa have lagt bag den nu saakaldte An-
 kersnebe, hvor man endnu tydelig seer Spor af
 gamle Volde, hvis betydelige Omfang giver en
 Slags Ret til denne Gissning. Hvad Tid Fl y n-
 derborg er ødelagt vides ikke, men sandsynligvis
 ere sammes Materialier afbenyttede til Krogen
 Slots Opbyggelse, hvis Beliggenhed, længere ude
 paa Pjnten, gjorde det mere skikket til et Slags
 Forsvar for de Danstes Fiskerettighed i Drefund,
 og den senere Sandtold. Krogen Slot maa have
 været færdigt 1423, da en Peter Dre anføres som
 første Lehnsmænd, hvor han i Aaret 1440 blev af
 en hanseatisk Flaade tvungen til at erkjende Kong
 Christopher. I Aaret 1464 maa Johan Dre ha-
 ve været Lehnsmænd paa Krogen Slot, hvilket et
 Brev til denne fra den svenske Kong Carl Knud-

son godtgjor. Aar 1482 holdt de sjællandske og
 skaanske Rigsraader et Møde paa Krogen i Anled-
 ning af Kong Hans's Valg. I Aaret 1522 da
 Helsingør blev opbrændt af Rybækkerne, der oftere
 krænkede Danmarks Ret til Fiskeriet i Sundet, som
 Beliggenheden dog synes at hjemle samme, næv-
 nes Vincenz Lunge som Commandant paa Kro-
 gen Slot. I Aaret 1524 fik den berømte Johan
 Rantzau Slottet i Forlehning, og blev samme, i
 Grevens Feide, under Rantzaus Fraværelse, paa
 ny indtaget af Rybækkerne, som nu holdt Slottet
 besat til Aaret 1536, da deres Lehnsmænd Heinrich
 Branthum maatte overgive Slottet til Kong Chris-
 tian III., som da igjen overdrog Rantzau sam-
 me. Han fulgte Herluf Trolle 1537, Niels Pars-
 berg 1554, Povl Hyldtfeldt 1556, Jørgen Sehested
 1564 og Johan Laube 1576 *). Aar 1577 be-
 gyndte Frederik II. Cronborg Slots Bygning, som
 han fuldførte aldeles ved egne Midler, da han er-
 klærede, at han ikke vilde taale en Steen i Byg-
 ningen, som var bekostet for hans Undersaatters
 Penge. Da der paa Lappen laae en meget stor
 Kampsteen, lod Kongen, i Aaret 1580, denne flytte
 op til Bygningen og lægge under Slottets nord-
 østre Hjørne, dels maaskee for at skaffe dette, med

*) I Helsingørs Archiv findes Jørgen Munk anført som
 Befalingsmand paa Frederiksborg og Krogen Slotte i
 Aaret 1571.

Enen mest udspringende Punkt iaf Slottet) en fastere Grund, deels maaſtee ogsaa for at vise Kræften i den kongelige Villie. Helsingøers Beskrivelse omtaler endog et Veddemaal imellem Kongen og en Phalzgreve i denne Anledning. Kongen lod følgende Inscription udhugge paa Stenen. Anno MDLXXX. Fridericus daniae rex curavit hoc saxum a primo suo loco ubi occisum aliis surrogatus est lapis ad hunc devolvendum. Slottet blev bygget i reent gotthisk Stil af hugne Kvadersteen fra Gulland, og fuldført i Aaret 1585. *) Det blev derpaa høitideligt indviet ved Gudstjeneste i Kirken. Bærkerne omgav Slottet, anlagte af samme Konge, bestaae af 4 irregulære Bastioner forbundne ved Courtisner. Disse saavel som Bastionerne ere reveterede, ligesom den nordre Bastion er casemateret til 1000 Mand. **) I Aaret 1584 blev Gerhard Rantzau første Lehnsmænd paa Cronborg. Følgende Aar da Sunde- det tillagdes fra Sjælland til Sverrig, lod Kongen Sundets Brede maaale, og fandtes samme da at

*) Efter Helsingøers Beskrivelse i Aaret 1582; men da den selv anfører at Nogle have 1585 og dette Aarstal findes hos Holberg, i Pontoppidans Atlas, Konges Danmarks Beskrivelse, Scheels Krigens Skueplads og f. St., og Helsingøers Beskrivelse ingen Hjemmel anfører for sin Afvigelse, saa har jeg beholdt 1585.

**) Slottets egentlige Beskrivelse følger til Slutningen.

være, efter Resemii Anmeldelse, 1329 Drgnæ, hvilket Navn har foranlediget Pontoppidan og Helsingørs Beskrivelse til at angive Sundets Brede til 3987 Al. *) der vistnok er aldeles feilagtigt, eftersom det med større Sandsynlighed har en Brede af 7974 Al., hvorved saaledes ovenanførte Drgnæ ansees for Roder, hvoraf hver holder 16 Al. **) I Aaret 1590, da Steen Malfesen var Commandant, opholdt Kong Jacob af Skotland sig paa Kronborg, tilligemed sin Aaret forhen per procuratorem viede Dronning Anna, Kong Christian IV. Søster, fra 21de Januar til 21de Februar; og samme Aar havde Hertug Heinrich Julius af Braunschweig her Bryllup med en ældre Søster af Kongen, Prindsesse Elisabeth. I Aaret 1595 blev Ditleff Holet Commandant paa Cronborg, og afløstes Anno 1600 af Mogens Ulfeld, der ligeledes i Aaret 1609 fulgtes af Jochum Bülow. I Aaret 1605, den 4de Januar blev Kong Christian IV. Dronning forløst paa Cronborg med en Prindsesse, som fik Navnet Sophia, men som endnu samme Aars 7 Septbr. døde paa Slottet. I Aaret 1612 blev Christen Johansen, Herre til Norgaard, Commandant paa Cronborg, hvor han

*) Helsingørs Beskrivelse fører, besynderligt nok, til sin her anførte Brede: "eller næsten en Mil."

) Scheels Udkast til Fugstheateret Pag. 197. smilende ()

døde 1618, paa en Tid da Kronprindsen af Danmark, den til Kongens Efterfølger allerede valgte Prinds Christian, opholdt sig paa Cronborg tillige med sin Hofmester Professor, senere Biskop, Brockmann. Som Commandant fulgte i Aaret 1619 Christopher Basse, som i Aaret 1623 afløstes af Jørgen Urne, der igjen i Aaret 1627 succederedes af Frederik Urne. 1629 rasede Ilden i det Indre af Cronborg Slot, men Skaden istandsattes snart af Christian IV., som her gav Hollændernes Gesandter Audients i Aaret 1635. 1641 blev Johan Ulrik Gylbenløve Commandant, *) og fulgtes han i Aaret 1645 af Arendt van der Kula, som igjen i Begyndelsen af 1658 blev afløst af Christopher Wille.

Da Kong Carl Gustav ikke ratificerede Betingelserne i den roestildste Fred, men uforvarende paa ny brød ind i Sjælland, besluttede han, især efter Hanibal Sehesteds Raad, først at indtage Cronborg, deels for fra denne Fæstning at faae det fornødne Skjold til Kiøbenhavns Beleiring, og deels for, ved Besiddelsen af Cronborg og Helsingborg, at gjøre Hollænderne Pasagen igjennem Sundet besværlig om ikke umulig. Kongen gif saa meget

*) Han var en Son af Kong Christian d. 4de og Frue Karen Anders Datter, en Borgerdatter fra Kiøbenhavn, og fødtes paa Cronborg Slot d. 10de Marts 1615, hvor han og døde d. 31 Januar 1645.

lettere ind paa dette Forslag, som Schsted ogsaa
 skal have forestillet den svenske Rigsadmiral Wrangel,
 at et rigt Bytte ventede ham paa Cronborg,
 og saaledes opslanmet hans Attraae efter dette
 Slots Indtagelse. Schsted handlede imidlertid saaa-
 ledes med den Overbeviisning, at han derved maa-
 ske reddede Kiøbenhavn, da han skaffede Kongen
 Tid til at sætte den i bedre Forsvars Stand, uden
 at udsætte Cronborg, der i den Tid ansaaes
 for en god Fæstning, og af Frederik III. ikke
 alene var forsynet med alle Krigsforødenheder
 og Proviant, men ogsaa givet en, efter Alles
 Mening, duelig Commanderende i Oberst Poul
 Beensfeldt, der havde ved Siden af sig Oberstlieute-
 nant Carl Bruno, bestemt til Oberstens Eftermand
 i Commandoen i Tilfælde af dennes Død. Lehnsm-
 anden var som foranført Christopher Wille. Be-
 sætningen bestod af 400 Mand. Wrangel blev nu
 detascheret fra Roskilde, hvortil den svenske Ar-
 mee samlet var rykket frem, med 3000 Mand, og
 ankom for Cronborg den 16de August 1658 om
 Morgenen, og begyndte strax at indslutte Fæstnin-
 gen med Værker, og paa bequemme Steder at op-
 sætte Batterier. Byens Beliggenhed lettede Fjæn-
 den dette Arbejde, og bragte de Svenske uden
 Bæmselighed tæt ind under Slottet, der endnu ikke
 var forsynet med Udenværker, uagtet Christian
 IV. i Aaret 1631 havde ladet sin Ingenieur Ole

Steenvinkel udkaste en Plan dertil. I Fæstningen forsvarede Fæstningen sig imidlertid godt, og uagtet Revetements Muren paa flere Steder var nedstødt og havde fyldt Graven, tænkte Beenfeldt dog ikke paa at capitulere, men udbad sig blot af Kongen en Forstærkning, da Garnisonen kun var svag og allerede medtaget. Dgsaa denne erholdt han fra Kiøbenhavn, uagtet Stadens egen Mangel paa Krigsfolk; men nu indsueg sig en Dprørsaaud iblandt Besætningen, hvilken Svensken nærede, eller maaskee rettere, anledigede ved Parlementairernes Følge, som fortalte, at Wrangel havde erklæret, at, da hele Danmark nu var indtaget, saa skulde Alle paa Cronborg springe over Klingen, dersom de forsvarede sig længere. Da hertil kom, at Soldaten var meget misfornøiet med Beenfeldt, der tilbageholdt deres Sold; og endvidere Oberstens Frue var fanget af de Svenske i Holsten, og disses Trudsler saaledes havde en betydeligere Virkning paa ham personlig; saa bleve de Højsteommanderende, da Wrangel underrettede dem om Kiøbenhavns Fald, enige om at overgive Fæstningen, imod at Besætningen med 7 Kanoner, tilstodes fri Afmarsch, og under Convoi blev bragt til Glückstadt. Den 6te Septbr. blev Fæstningen overgivet, og udmarscherede foranførte Triumvirat i Spidsen for 250 Mand, Resten af de 400 Mand som Besætningen i Begyndelsen bestod af, samt den

fra Kiøbenhavn modtagne Forstærkning laf om trent
 160 Mand dog tilvaldt om at opgive den 23de September
 den 23de Uger indholdt saaledes Cronborg en
 Beleiring, som den, under den dygtigere Mand,
 maaskee havde gaaet seierlig fra. Smidlertid maa
 det betydelige Tab af Mandstabs, de Tilbageblevnes
 Mytterie, som Obersten dog formodentlig kunde
 have tilintetgjort, ved med Strenghed at straffe
 Ophavsmaendene, tjene noget til Undskyldning for
 Fæstningens Overgivelse; hvilket Kong Frederik
 III. formodentlig ogsaa maa have taget i Betragt-
 ning, da han senere skienkede Beensfeldt og Bruno
 Livet, som de ved Krigsrets Dom vare domte til
 at miste.

Under Beleiringen faldt paa dansk Side Capi-
 tain Hans Ohle, 56 Aar gammel, og Erdmann
 Lange, paa svensk Side Oberstlieutenant Frederich
 von Gichstadt, 28 Aar gammel, og Lieutenant Da-
 niel Grubbe af det 68ste Regiment. Desuden
 begravedes i October og November Oberst Sig-
 ward, Oberstlieutenant Heinrich Seulenbergh, Rit-
 mester Eberhardus Urcan og Capit. Michel Schreit-
 ter, samt Skibslieutenanterne Mads Oluffsen og
 Oluf Rasmussen. Det svenske, eller maaskee ret-
 tere Wrangels, Bytte fra Cronborg, som paa et
 armeret Skib skulde bringes til Gørrig, blev ved
 Jacob Dannefers Mod, tilligemed Skibet, bragt

til Kjøbenhavn, hvor det ankom i Slutningen af September.

Daglig ventedes nu den hollandske Flaade, hvis Ankomst Carl Gustav ved Underhandlinger søgte at forhale. Hollænderne bleve imidlertid deres Forbund med Danmark troe, og en Flaade, 35 Orlogsskibe stærk, under Admiral Opdam, Baron af Wasfenar, under hvem Admiralerne Witte Wittens og Peter Floris commanderede, vliste sig ved Indløbet til Sundet den 21de October, og kastede Anker udenfor Lappegrundene, for der at oppebie en gunstig Vind til at passere Fæstningen med. Den 29de October lettede hele Flaaden, og uagtet den blev beskudt saavel fra Helsingborg som Cronborg, gik den dog uskadet igjennem; kun i Admiral Peter Floris Skib faldt en Kugle fra Helsingborg og dræbte 3 Mand. Hollænderne leverede nu den svenske Flaade, 42 Orlogsskibe stærk, ført af Rigsadmiral Carl Gustav Wrangel, en Bataille, hvori de Svenske, efter Pufendorff, kun mistede 2 Skibe, men bleve i øvrigt ilde tilredte, og maatte søge Landskrona Havn, medens den hollandske Transportflaade bragte den belovede Hjælp til Kjøbenhavn under Oberst Pichler. Kong Carl, hans Dronning, hans Svoger Prindsen af Holsteen Gottorp og hans Søster Grevinde de la Gardie, vare fra Cronborg Slot Tilskuere af denne Hollændernes kjække Daad. Den danske Flaade,

bestaaende af 8 Skibe under Anførsel af Viceadmiral Hendrik Bjelke, som havde heiset sin Stander paa Trefoldigheden, der førte 54 Kanoner, havde imidlertid krydset sig op fra Kjøbenhavn, og forfulgte, i Forening med Hollænderne, den svenske Flaade til Landscrona.

Kong Carl Gustav, som havde antaget Steenvinkel i sin Tjeneste, lod ved denne udføre de Bærker for Cronborg, som denne Ingenieur havde foreslaaet Christian IV. i Aaret 1631. Andre anføre, at Cronborgs Udenværker bleve anlagte af Dahlberg. Hvo der har anlagt Bærkerne er vel saaledes usikkert, men vist er det, at Svensken søgte paa denne Maade at sikre sig denne vigtige Erobring. Befæstningen bestod af 2 hele og 2 halve Bastioner. I Courtinen imellem de hele Bastioner var Porten anbragt, som dækkedes af en Ravelin. Bærkerne vare omgivne af Vandgrave, som udenom de halve Bastioner stode i Forbindelse med de indre Grave og ved disse igjen med Havet.

Helsingørs Indvaanere vare imidlertid ikke tilfredse med det fremmede Herredømme, og lidt efter lidt forenede flere Mænd sig om, at rive denne Erobring ud af Carl Gustavs Hænder. Hovedmændene for dette Foretagende vare: Hans Rostgaard, Ridesegeed paa Cronborg Amt og boende paa Krogerup; Præsten Hendrik Gerner i Birkerød; en engelsk Oberst Hutchinson, som var vundet for Pla-

nen af Gerner, der paa Grund af sit fordums Op-
hold i England talede godt Engelsk; Kammerjun-
ker Corfitz Trolle; Ingenieuren Ole Steenvinkel;
Toldforpakter Michel Hansen; Student Christen
Petersen Lijeb og Borger Jens Hendriksen af Hel-
singør. Ogsaa Forvalter Lorenz Luren paa Hirsch-
holm Slot kjendte og arbejdede for Planen, og
havde ligeledes faaet forrige Bagtmester-Lieutenant
paa Cronborg Berndt Phalen til at tiltræde For-
bundet. Man havde underrettet Kong Frederik III.
i Kjøbenhavn om dette Foretagende, og af og til
sendtes Efterretninger om dets Fremme, ligesom og
Kongens Opmuntring til samme, til Søes imellem
Helsingør og Kjøbenhavn. Men da Buddet en-
gang troede sig eftersat, sænkede det Brevene ved
en tilbunden Steen; men Baandet gik itu, og Bre-
vene, som flød i Land, bleve fundne af en svensk
Rytter, og saaledes hele Planen røbet. Lauritz
Thura i Hans Rostgaards Levnet beskriver os den-
ne saaledes:

Men Sagen i sig selv man havde for at gjøre
Til Maalet sluttet var paa denne Viis at føre:
Naar Rostgaard skulde med sit Aantes Bondemand
Forstaafe Slottet ind fornødent Ildbrand,
Man vilde hver en Vogn en Kjøresvend tilføie,
Som vittig var og ei for bange for sin Trøie;
Han skulde skjule med sin Vams og Kjortel graae
Et godt og dygtigt Sværd, som var at lide paa.
Naar da det halve Tal af Vognene var inde,
Og flere trængte paa til Porten Bei at finde;
Da maatte een af dem som tungest Læs var paa,

I Stykker af sig selv paa Vindebroen gaae.
Saa skulde hastelig den Stymper Mand til
Fromme,

Som da for Anker laae, hans Kammerater komme,
Dg lyndes deromkring, at hjælpe deres Ven,
Alt faae sin Bogn herop og Læset paa igjen.
Desmidler skulde den, som Amtets Bønder førte,
Dg al den hele Rad, som efter hannem førte,
Naar den var sluppen ind, med Kaarde, Hug
og Stik,

Paanøde Svenskens Bagt en evig Dvaledrif.
De danske Bønder som Steenvinkel maatte holde
Paa Arbeid idelig ved ny Forstærknings Bolde,
En Spole skulde med til dette Værk staae i,
Dg deres Landsmænd staae med Liv og Styrke bi.
Dg skulle Hutchinson med sine friste Knegte,
Til Dannerkongens Gavn mandhaftig staae og
fegte;

Indtil man Fienden fik til sidste Mand bragt om,
Dg Fæstningen igjen i Danskes Hænder kom.
End skulde Helsingør et godt Tal brave Svende,
Fra Staden Røstgaard sendt, Stykjunckerne at
gjenne

Fra Bolde, Rugler, Krudt og fra Kanoner hen,
Dg selv saa skjont at staae paa deres Post igjen.
Med disse meente man det gode Cronborgs Bolde,
Blev det saasandt kun danst, i Haand og Hævd
at holde.

Steenvinkel blev parteret og lagt paa Steile
udenfor Svingelporten i Juli 1659*). Studenten
Liljeb døde i sit haarde Fængsel paa Cronborg.
Præsten Gerner blev lagt paa Pinebænken, og skulde
have været rettet den 19de August, men blev be-

*) Hans Viig blev i Marts 1660 den 4de Septbr. begravet
paa Johannes Kirkegaard ved St. Mariæ Kirke.

naadet og bragt i Kænker, 36 Pd. vægtige, til Helsingborg Slot, hvor han sad i 21 Uger, indtil hans Hustru rationerede ham for 400 Rdlr. Dog kom han først fri imod at betale Generalauditeur Husz 339 Rdlr., fordi han havde ført Sagen imod ham paa Cronborg *). De øvrige Deeltagere undkom ved Flugten, hvoriblandt Rostgaard kun med yderste Fare reddede sig til Kjøbenhavn, efterat have dræbt sin Hest og styrtet samme i en lille Søe ved Keerstrup, tæt ved den nuværende Friskov imellem Nyerup og Fredensborg, medens hans Kone spillede Enke paa Krogerup og modtog endog flere svenske Officerers Frierie.

Strax efter Fredens Slutning er formodentlig Eiler Holck til Ellekær, Generalmajor og Rådsfor i Krigscollegiet, bleven Commandant paa Cronborg. Han fulgtes af Generalmajor Hendrick von der Osten. Under dennes Commando over Cronborg, hvilken han synes at have ført under Navn af Gouverneur, findes tillige anførte som Commandanter: Oberst Dewitz, Oberst Harthwig Schach, Oberstlieutenant Witberg og Major Leopold. Sandsynligviis have disse fungeret som Vice-Commandanter i Generalmajor von der Ostens maaskee svage Ulderdom. I Aaret 1686 var Oberst Jacob Geveke Commandant. Under ham begyndte man

*) Gerner døde som Biskop i Viborg den 14 Mai 1700.

først for Alvor at tænke paa Cronborg Befæstning. Arbeidet blev forestaaet af en saakaldet Entreprenneur, som med 26 Muursvende, 1 Skibsbygmester og Svende, 5 Underofficerer, 1 Tambour og 70 Mand af Livgarden, 30 Heste og de fornødne Folk til disse, indkvarteredes i Helsingør. Muurstenene forarbejdedes paa Hammermøllens Teglværk, og Helsingørs Borgere maatte transportere disse derfra til Fæstningen, dem til liben Baade, da de bleve slet betalte, og kun med Vanskelighed erholdt deres Penge, ligesom de og bleve bedragne og ilde behandlede af Entrepreneuren og hans Folk. I Sommeren 1694 afgik Oberst Geveke og forestod da Oberstlieutenant Anthoni Commandantskabet en kort Tid.

Brigadeer Erasmus van der Pforten udnævntes til Commandant under 8de Septbr. 1694. Strax i det følgende Aar erholdt Fæstningen et nyt Gagerings Reglement, hvori Commandanten findes anført med 1800 Rdlr. aarlig Gage; Proviantforvalteren 240 Rdlr.; Vagtmester-Lieutenanten 144 Rdlr.; Garnisonsauditeuren 120 Rdlr.; Profossen 54 Rdlr.; Stofkeknegten 36 Rdlr.; Smeden 96 Rdlr.; Lavetmageren 96 Rdlr. og Rendelæggeren 100 Rdlr.; Til 8 material Hestes og Rudskes Underholdning var tilstaaet 302½ Rdlr. og til Brænde, Løv, Halm og mere 250 Rdlr. At der maa have været mere Forslag dengang i 1800 Rdlr. end nu,

troer jeg at kunne godtgjøre deraf, at Commandanten blev, under 2den Novbr. 1695, af Christian V. beordret til at møde i Kjøbenhavn, til Kronprindsens Formæling, med en Carosse med 6 Heste for, samt nogle Haandheste. I September Maaned 1696 blev van der Pforten, besynderligt nok, Inspecteur over Ingenieurer og Conducteurer; ikke desto mindre har Fæstningen kun havt liden Fordeel af Commandantens Kundskaber i Fortificationen, da jeg ikke har fundet at han har anvendt disse til at fuldføre eller forbedre de begyndte Anlæg. I 1709 blev Brigaderen Generalmajor, og samme Aars October forlagdes tvende Compagnier fra Helsingøer ind i Fæstningen og indquarteredes i Baraquerne. Hvor disse have ligget vides ikke *), men særdeles gamle og forfaldne maae de have været, ligesom Opholdet i samme var Soldaten meget imod. Fæstningens Magasiner vare velforsynede med Rug, da jeg, ved en Ordre til Beholdningens Rendsning, finder samme at udgjøre 2716 Tdr. Endnu samme Aar blev 719 Rdlr. 84 ß. tilstaaet til Vandværkets Istandsættelse paa Fæstningen. Arbeidet udførtes af Vandmester eller Renselægger Børge Olsen under Kongelig Fontainemester Grims Tilsyn; hvilket tyder paa at Vand-

*) Dog formoder jeg at de have ligget paa Volben op mod Slottets søndre Floi, hvilket Pufendorffs Tegning synes at antyde.

ledningen endnu den Tid maa have været betydelig. Krigen var imidlertid udbrudt med Sverrig, og den danske Armee ført over til Skaane. Til dennes Forpleining behøvedes en betydelig Mængde Brød, hvilket Helsingørs saa Bagere ikke kunde levere. I April 1710 mødte Cancellieraad, Bygmester Ernst paa Cronborg, for at udsøge en Plads paa Slottet til 2 Bagervogne, hvori der kunde forbages 300 til 360 Brød. Til disses Opbyggelse, og Udvidelsen af en allerede derværende Døn, blev anvist 960 Rdlr. Endeel Gidslere fra Carlsbad og Christianstad anvistes Qvarteer paa Cronborg; men da man senere fandt dette Opholdssted for nær Skaane, bleve samtlige allerede i April transporteret til Corsøer. I Mai Maaned 1710 døde Generalmajor van der Pforten*). Hans Enke og Børn fik Tilladelse til at blive boende paa Slottet. Brigadeer Hans Frederik Pögel fulgte den Afdøde som Commandant. Under ham begyndte man at tænke lidt paa Fæstningens Forsvar, idet man tillod ham at anskaffe 560 Stkr. gullandsk 20 Alens Lømmer til Palisader for 684 Rdlr. 4 Mk. Da et betydeligt Magasin af Høe og Halm var etableret paa Fæstningens Glacie, saa beordredes Ingeniøren paa Cronborg, Capitain Fischer, at omgive Magasinet med et Retranschement og Ræf-

*) Han var en Sachser af Fødsel.

værk, samt at etablere derved en Corps de Garde til 16 eller 20 Mand. I Decbr. 1710 afgik Keegel.

Generalmajor Christian von Rodstehn modtog strax ved sin Tiltrædelse af Commandantskabet, under 21de Decbr. 1710, Efterretning om, at en smitsom Sygdom var udbrudt i Helsingør. For at forhindre dennes Udbredelse til Fæstningen, maatte von Ingenhavens Regiment bivouaquere imellem Byen og Fæstningen; og under 1ste Juni 1711 blev Commandanten beordret til at spærre Helsingør og flere omliggende Byer. Da han imidlertid allerede i Juni samme Aar blev Generallieutenant, og sandsynligviis kom ind i General-Commissariatet for Landetaten — i det mindste findes flere Breve fra dette underskrevne af Rodstehn — saa afgik han formodentlig af denne Grund i samme Maaned fra Commandantskabet.

Oberstlieutenant Christopher Heinrich von Moltke tiltraadte Commandantskabets Forretninger fra 13de Juni 1711, i den til virkelig Commandant udnævnte Generalmajor von Ingenhavens Fraværelse. Da Krigen med Sverrig ikke tog den bedste Vending, blev i Juli 1711 beordret, at Cronborg skulde forsynes med Ammunition de guerre & de bouche, og i August begyndte man med at aflevere 600 Palisader til Fæstningen, ligesom og denne i October modtog 200 Ldr. Havre fra det med Smitten endnu befængte Helsingør. Denne

Havre blev udsfibet ved Helsingøers Broe, derpaa bragt over til Fæstningens Broe, og Skibet der gjort fast; nu forlode Folkene samme og overlode til Fæstningens Besætning at udløse Havren. Forsigtigheden ved dette Foretagende var saaledes ikke stor; men Fæstningen undgik da ei heller Gotten, som man kan see af General-Commissariatets Ordre af 20de Novbr. s. A., hvorefter de Hytter ved Fæstningen, som havde været afbenyttede af smittede Soldater, bleve afbrændte. Fæstningen tog sig i øvrigt aldeles ikke af Byens Forsvar i Pestens Tid, men overlod saadant til dens egne Indvaanere; hvilket kan sees af en Indstilling fra Borgeren Fred. Jacobsen til General-Commissariatet, om at der maatte beordres en armeret Baad til at patrøllere om Natten, da det efter hans Mening var en let Sag for de Svenske at stifte Ild paa Byen, eftersom Brovagten kun var besat med 5 a 6 Drenges eller udlevede Mænd. Hans Dnske blev opfyldt. Jeg er af den Mening, at Pesten var Byens bedste, omendstjøndt frygtelige Bærn mod fiendtligt Angreb. I Mai 1712 aabnedes Passagen igjen imellem Byen og Cronborg. I Septembris samme Aar blev Runddelen, hvorpaa det store Flag vaiede, repareret, og et nyt Flag anskaffet for 58 Rdlr. 32 S. I October Maaned fik Fæstningen Ammunition, ligesom den og provianteredes paa en Maaned for 1000 Mand. Ser store og

1000 smaae Skandsekurve, samt 1000 Fæstner og 1000 Palisader bestiltes og anvistes paa de kongelige Skove. Samme Aars December blev von Moltke Oberst og virkelig Commandant paa Cronborg, hvilken Post han beklædte til Mai 1713.

Generalmajor Michael Christopher von Schnitzter blev udnævnt til Commandant i Mai 1713. Han arbejdede utrættelig, i de 12 Aar han beklædte denne Post, paa at anlægge nye Bærker til Fæstningens Forsvar, og udbedre de gamle. Dette var saameget vanskeliggere, som han uafslædig maatte kæmpe med General-Commissariatet for Landetaten *), om de dertil fornødne Summer, ligesom han og hos dette fandt liden Understøttelse i sine Foretagender. Commissariatet handlede imidlertid heller ikke uden Grund, da v. Schnitzters herskesyge og bydende Charakteer, forenet med en Deel Egenmytte, bragte ham oftere til at overse alle andre Forhold, som tilfældigen kunde være hans Hensigter i Veien, hvorfor han heller ikke levede i bedste Forstaaelse med sine Omgivende, eller med Helsingørs Byes Magistrat.

Strax ved Commandantsskabets Tiltrædelse foreslog han Anlæggelsen af den søndre og nordre Contreescarpe, hvortil der blev bevilget en Sum af

*) Som dog dengang, vistnok retteligen, bestod af gamle tjente Militaire.

1680 Rdlr. ved Resolution af 20de April 1714, som desuden bestemte Contreescarpens Anlæg med een Banqvæt og uden bedækt Bei. Den søndre Contreescarpe udførtes nu, men da samme blev anlagt med 2 Banqvætter og bedækt Bei, saa kom den nordre, anlagt efter samme Form, ikke ret langt frem, før der manglede Penge til sammes Fuldførelse. Commandanten forlangte disse, men de Deputerede udvirkede en kongelig Resolution af 21de Decbr. 1714, hvorved det blev paalagt v. Schnitter, at tilendebringe Værket for den engang tilstaaede Sum; og da Etatsraad og Deputeret i Commisariatet Neve, efter at have mønstret Fæstningens Besætning og Inventarium den 8de Febr. 1715, havde anmeldt hvorledes søndre Contreescarpe var anlagt, og saaledes Grunden til Pengemangelen, fik Commandanten atter Ordre til at udføre den nordre Contreescarpe efter Planen af 20de April 1714, uden videre Bederlag. I Anledning af denne Contreescarpes Anlæg beordrede Commandanten Assessor og Materialforvalter Arenkens Enke at nedrive Plankværket om Materialhaugen, som den benævntes; men da hun vægrede sig og fandt Medhold i Commisariatet, blev Plankværket staaende. Næsten samme Udfald havde Commandantens Ordre til Frue van der Pforten, om at nedbryde et hende tilhørende Bognskuur, som stod Anlægene i Beien, og først efter hendes Død fik Døttrene, i hvis

Eie Bognsturet kom, Ordre til dettes Nedbrydelse. Man kan, ved Frue van der Pfortens og hendes Døttres Ophold paa Cronborg, samt ved Assessor Arensens Enkes Bolig der efter hendes Mand's Død, see, at der maa have været flere Beboelsesleiligheder til Afbenyttelse paa Slottet, end der nu gives; sandsynligviis have disse været etablerede i den østre Fløi som nu ganske er indrettet til Caserne.

I Juli 1714 foreslog Commandanten de gamle Baraquers Nedbrydelse, og nye Baraquers Anlæg under Bolden. Dette foranledigede et Eftersyn af de gamle Baraquer under 7de Decbr. 1714, hvor ved der anføres 7, der alle vare i maadelig Forsætning. I Januar 1715 blev imidlertid endnu engang nogle Haandværksfolk nedsendte fra Kjøbenhavn for paany at syne de gamle, og forfatte Overslag til nye Baraquer; men ikke desto mindre faldt dog Resolutionen af 29de Marts s. A. saaledes: at det med Baraquerens Nedbrydelse maatte henstaae indtil videre; derimod blev Opførelsen af en Prøve-Baraque under Bolden, efter Generalmajor von Schnitters Plan, beordret. Endelig blev under 26de Mai 1716 givet Ordre til de faldefærdige Baraquers Nedbrydelse. Blyet af Tagene, som udgjorde 23 Skpd. 5 Lpd. 12 Pd., tilligemed Løkker og Steen, blev overleveret til Fæstningens

Proviantforvalter, for paa anden Maade at anvendes.

1714 i Januar Maaned ødelagte en stærk Storm og Hviivande endeel af de nye Bårker, hvorfor Oberst Heinsohn forfærdigede et Overslag til Reparation, som lidt efter lidt i Aarets Løb udførtes. I Juni Maaned beordredes 6 Søefolk at opholde sig paa Fæstningen, for at bruges, deels til at efterfølge Deserteurer, deels til at overbringe Breve til Skaane og deels til at afhente Boderne fra de forbiseilende Skibe. 1715 den 25de Febr. blev Commandanten beordret til at indskrænke Forbrugen af Lunter til 2 store Bundter maanedlig, istedetfor de 3 han hidtil havde forbrugt. I April nedstyrte de Hvalvingen i Slotsporten, som vel strax blev tagen i Arbeide, men dog først blev færdig i det paafølgende Aar. I Mai blev Pæleværket for Steenkisten mod Søen begyndt af Lømmester Poul Olsen; men Steenkisten selv blev endnu i næste Aar ikke fyldt. I Juni Maaned kom først en hollandsk Eskadre og senere nogle engelske Drlogskibe, begge som Convoi for Confar-dislaader, til Sundet. Om disse have tilbragt flere Maaneder her, eller ere afgaaede til Østersøen og derfra igien retournerede, vides ikke, men vist er det, at Dronningen af Danmark i Septbr. s. A. var paa Cronborg for at see disse Flaader. At Fæstningen maa have havt et betydeligt Dplag

af Krudt see vi af en Ordre af 13de August, hvorved samme blev befaleet at aflevere 1000 Centner til Søetaten af sin Beholdning, som var 1819 Centner. Da Vinteren imellem 1715 og 16 var saa alvorlig at Sundet tillagdes, fik Fæstningen en Forstærkning af 1 Artillerie Compagnie og det østre sjællandske nationale Regiment under Oberst Banner, som indmarscherede paa Cronborg i Januar 1716, ligesom og Justitsraad Hartmann af General-Commissariatet ankom til Fæstningen den 15de samme Maaned, for at aftale det fornødne med Commandanten om Fæstningens Proviantering. Denne iværksattes virkelig, som man af Proviantforvalter Siegelmanns specificerede Fortegnelse kan see, og bestod den, beregnet til 1500 Mand paa 6 Uger, af 2248 Pd. Tobak; 9 Skpd. 9 Lpd. 9 Pd. Smør; 4 Skpd. 13 Lpd. 6 Pd. Ost; 24 Skpd. 17 Lpd. 19 Pd. tør Fisk; 56 Ldr. 3 Fdk. Urter; 120 Ldr. 6 Skpr. 3 Fdk. Byggryn; 7 Skpd. 18 Lpd. Flest; 100 Ldr. Ol; 334 Ldr. Malt; 12 Ldr. Salt; 1030 Potter Brændeviin; 2 Skpd. 2 Lpd. 8 Pd. Humle, samt 1 Ld. Tran.

I Tilfælde af Fæstningens Indslutning skulde hver Mand heraf ugentlig have $\frac{3}{4}$ Pd. Flest, 1 Pd. Kjød, 1 Pd. Fisk, $\frac{1}{3}$ Pd. Smør, 1 Pd. Ost, 1 Ottingkar Gryn, $\frac{1}{2}$ Ottingk. Urter, 16 $\frac{1}{4}$ Pot Ol, $\frac{1}{4}$ Pd. Tobak og hver 50 Mand 1 Fdk. Salt. Denne Proviant var imidlertid kun bestemt til

Underofficerer og Mandskab, thi ved General-Commissariatets Skrivelse af 1ste Febr. 1716 blev det Commandanten og samtlige Fæstnings Officerer og Oficiantere paalagt, saaledes at forsyne dem med Proviant, at de i Tilfælde af Fæstningens Indslutning ikke skulde savne denne, da intet til dem udleveredes af Magasinerne. — Da Forsigtigheden bød at ise Fæstningsgravene, udførtes dette Arbejde daglig, deels af Helsingørs Indvaanere og deels af Cronborg Amts Bønder. I Mai Maaned kom en Eskadre under Schoubynacht Ulrick Raas, som havde reist sin Stander paa Drlogsskibet Wenden, til Sundet, og indtog i Helsingør Band og Brænde til en Tour i Nordsøen. I Juni Maaned fik de danske Providiteurs Materialhaugen paa Cronborg indrømmet til Afbenyttelse, ligesom og den russiske Providiteur Monscheur Pichottes overleveredes Borgemeester Garbens Gaard i Helsingør, for deri at indrette Bagerier. Formedelt den russiske Zar Peter den Stores Mærkelse paa Sjælland, fik Commandanten allerhøieste Befaling af 29de Septbr. til, ikke under nogen Omstændighed at forlade Fæstningen, samt strax at indqvartere Garnisonen paa samme; dog blev denne allerede under 4de October igien forlagt til Byen, og maa Zaren i disse Dage have besøgt Helsingør, da Commandanten under 7de October fik en Grettesættelse fordi han ikke med Skud fra Fæstningen

havde honoreret ham ved hans Nærværelse der, med Ordre til, at gjøre saadant om Zaren oftere skulde komme til Byen. Foruden de allerede anførte Arbeider ved Fæstningen, anlæae v. Schnitter et nyt Batterie omtrent der hvor nuværende 13de Søebatterie findes; sløttede Høesturene fra Grønnehaug ind i Fæstningens Nyværk; opførte Muurværket paa nordre Bastion og sammes nordre Flankes Faussebrai, som alene kostede 1510 Rdlr. 2 Mk. At Commandanten imidlertid ikke altid har anvendt Pengene efter disses Bestemmelse, sees af en General-Commissariats Collegii Ordre af 6te October 1718, hvorefter det paalægges Generalmajor von Schnitter, at anvende Penge og Materialier til de befalede Arbeider, og først tilendebringe disse førend noget andet, ikke approberet, blev begyndt. Samme Ordre omtaler Fæstningens vidtløftige og bekostelige Palisadering. Disse Paamindelser og idelige Uenigheder imellem von Schnitter og General-Commissariatet har sandsynligviis foranlediget den allerhøieste Ordre af 20de April 1720, hvorefter ingen Commandant for Fremtiden skulde forfatte eller indsende Bygnings eller Reparations Project, men saadant ene ssee ved, og Udførelsen bestyres af, de ved Fæstningen ansatte Ingeniurer og Artillerie Officerer; dog blev det ved en senere Ordre af 29de October 1721 befaleet Artilleriechefen paa Cronborg, at conferere med

Commandanten om hans Foretagender ved det Materielle. I September 1720 blev det paa Glaciet liggende Høestuur, tilligemed Kælværket om og Bagthuset ved samme nedbrudt. Ligeledes afgik fra samme Tid tvende af Fæstningens Betjente, nemlig Lavetmageren og Smeden, hvis Lønninger saaledes besparedes. I December 1722 bleve 20 ubrugelige Kanoner afleverede fra Fæstningen, og 20 andre modtagne; ved hvilken Leilighed Commandanten beordredes til at afbenytte Fæstningens egen Skibsbroe, da Byens ny Broe leed ved Transporten af Skytset over samme. I Maret 1723 blev alt Krudt flyttet fra Slottet ned i det i Moltkens Centregarde værende Krudttaarn, hvorfra man det følgende Aar afleverede 343 Centner bedærvet Krudt, og udgjorde Beholdningen derefter 771 Centner $93\frac{1}{2}$ Pd.

Paa den Tid leveredes Fæstningen aarlig af de kongelige Skove 105 Læs Brænde, og 620 Læs Tør; af hvilket Deputat samtlige Cronborgs Kæfelowne, 16 i Tallet, og 40 Kaminer skulde forsynes. Ved Skrivelse af 10de November 1717 blev det paalagt Proviantforvalter Siegelmann, at modtage i Leverantsen 1 Læs Brænde for 2 Læs Tør, ligesom det og blev ham forbudt at udlevere Ildbrændsel til Byens Bagter af Deputatet, da disse skulde forsynes af det Stykke Brænde og de

Lørd, som Commandanten modtog af hver Bogn, der førte Brændsel til Helsingør.

Endelig kom den Tid hvorefter formodentlig flere havde sukket, nemlig Generalmajor v. Schnitzers Afgang fra Commandantskabet. I August Maaned 1725 erholdt han sin Afsked med Pension, og blev sandsynligvis, i det mindste i nogen Tid, boende paa Slottet. At General-Commissariatet ikke har været blandt de Sidste der længtes efter dette Dieblif, bevidner et Brev fra samme til Commandanten, dateret 31te August 1715, hviz Slutning jeg her vil anføre ordret:

„Udj det øfrige forundre vi os meget over Hr. Generalmajors forsætlige Bederværdigheder, som hverken kand nøtte ham eller befordre Hans Kongl. Maysts. tjeneste, men maa hindre den, oc kand vi forsikre, at hand allene forarsager os mere Besvær oc Skrifning end alle andre Commandanter udj ganske Danmark oc Holsteen, derfor ønskede vi gjerne hand vilde eengang antage sig en føieligere Humeur, at hand med nogen kunde leve i Fornøielighed, om hvilket hand aldrig skal finde nogen anden Marsag hos os, end at vi jo gjerne føier os udj alting, der kan være til Hans Kongl. Maysts. tjenestes Befordring ic.“ —

Generalmajor Hans Phillip Prætorius, Ridder, blev Commandant i August 1725. Strax i Begyndelsen af hans Tiltrædelse af denne Post, synes det som om han isærdeleshed har havt sin Opmærksomhed henvendt paa Steenglacierne med

Havet, og fik han derfor udvirket, at en Sandbaad eller Pram, ført af en Skipper, afgaves aarlig af Søetaten, hvilken, fra Foraarets Begyndelse til den urolige Efteraarstid, bragte Stene til Fæstningen, deels optagne af Sundet og deels samlede paa Kysterne af Sjælland og Hveen. Til Landtransport af Steen og Jord brugtes Fæstningens 8 Materialheste, af hvilke næsten hvert Aar 1 à 2 styrkede ved det strenge Arbeide. Dette var imidlertid ikke den eneste Bekostning ved Steenglacierne, men for at hindre Stenenes Udgliden nedrammedes ved Foden af Glaciets Dosering et stærkt Pæleværk, som ved Jernklamper forbandtes til Stenene. Paa denne Maade istandsattes 3 Søebatterier i Aaret 1725. Da de i dette Aar, af Materialierne fra de gamle Baraquer, opbyggede Stalde, vare blevne færdige i Sommeren 1726, befalede man Provisantsforvalter Siegelmann, at lægge Høet til Materialhestene paa disse Løfter. Samme Aar blev Cronborg Fæstnings Glacie indhegnet, men da Helsingørs By troede sig forurettet ved Hegnet, indgav Magistraten en Klage, som foranledigede en Besigtigelse af dette, der fandt Sted d. 25de Novbr. ved den dertil udnævnte Commission, bestaaende af Stiftsbefalingsmand Conferentsraad Baron Gersdorff og Oberstlieutenant Hauser. Resultatet af dette Syn maa formodentlig være faldet ud i Faveur af Fæstningen, da Rækværket omtales i de

følgende Aar, og jeg intetsteds finder anført at
 samme blev flyttet. I Aaret 1727 bleve 4 Stkr.
 100pundinger Metal-Morterer, som den danske Ar-
 mee havde mistet for Elsborg Fæstning, kjøbt i
 Gothenborg, og afleverede paa Cronborg, hvor de
 dog kun forbleve til Mai 1728, da de igjen afle-
 veredes til Kjøbenhavns Vrsenal. Under 20de Mai
 1727 omtales Flyvesand, der i en Storm var blæst
 ind i Contreescharpen, formodentlig fra Lappen.
 Ved Kongens Nærværelse paa Cronborg i August
 Maaned samme Aar blev det bestemt, at et Maga-
 sin skulde opføres paa Fæstningen. Grunden her-
 til var det store Dplag af Rug og Havre, som
 her stedse samlede, ei alene til Fæstningens eget
 Brug, men endmere til Udsfibning og Fordeling
 til andre Stæder. Saaledes modtoges i Aaret
 1728: 1795 Tdr. Rug fra Thisted og 1683 Tdr.
 Havre fra Skive, medens et Skib, med 1400 Tdr.
 Rug fra Holbeck, forulykkedes ved Udsfibningsbroen,
 formodentlig Fæstningens, og maatte som havares-
 ret sælges. I Aaret 1743 modtoges 3500 Tdr.
 Havre fra Holbeck, Odense, Nyborg og Aalborg;
 i Aaret 1744: 3550 Tdr. Rug fra Fredericia og
 Holbeck og ligeledes i 1745: 3000 Tdr. Disse Korn-
 Dplag, i Forening med betydelige Høe- og Halm-
 Magasiner, forøgede Proviantforvalterens Regn-
 skabsvæsen særdeles meget, og var ligeledes en stor
 Byrde for Garnisonen, da Kornvarenes Conserva-

tion fordrede idelige Rastninger, foruden det Arbeide Ind- og Udsfibningen fremkaldte. At disse Arbeider maade have været trykkende for Garnisonen, sees deraf, at man senere, ved allerhøieste Resolution af 31te Mai 1760, befriede samme fra det udraabte og skadelige Arbeide ved Proviantgaarden, som Rescriptet udtrykker sig, og paalagde Slaverne saadant. Allerede i Marts Maaned 1728 lagdes endeel Havre ind paa det ny Magasin, ligesom og Commandanten beordrede at flytte Magasin-Kornet didhen fra Slotslofterne, paa Grund af Slottets tilstundende Reparation. Flere Arbeider udførtes ved Fæstningen under denne Commandant; saaledes istandsattes den, i det saakaldte Trompeter Taarn, i Aaret 1725 nedfaldende Hvelving. I Aaret 1730 blev et nyt Rundttaarn opført, ligesom der og samme Aar blev tilstaaet 230 Rdlr. til Slotsportens Portals Anstrygning, formodentlig Fernisering, da den allerede i Aaret 1735 igjen blev opmalet og forgyldt for 95 Rdlr. I Aarene 1726, 27 og 31 leveredes Fæstningen 4512 Stkr. Palisader. — I Juni Maaned 1731 afleveredes en sprukken Klokke fra Cronborg Taarn, som fra den Tid af ingen Klokke har havt. — I Aaret 1726 fandt man, at de saakaldte Fanger ogsaa stundom kunde behøve Lægehielp, og til den Ende blev Amtschirurg Schich i Helsingør antaget til

at soignere disse, imod en aarlig Godtgjørelse af 12 Rdlr.

I Aaret 1732 commanderedes førstegang Arbeidere af Garnisonen til Flyvesandets Dæmpning i Cronborg Amt, med 1 Underofficer og 32 Mand, hvilket Arbeids Commando siden aarlig afløstes med en lignende, eller stundom større Styrke. I Slutningen af samme Aar afgik, formodentlig ved Døden, Generalmajor og Ridder Prætorius.

Generalmajor Ditlef Nevensfeldt udnævntes i hans Sted til Commandant fra December 1732.

Da Renderne til Vandbeholdningen for Cronborg kostede betydeligt at vedligeholde, saa overdroges saadant ialmindelighed til Fæstningens Underconducteur, imod en bestemt aarlig Godtgjørelse, som dog ved Hovedreparationer ofte forøgedes med et extraordinair Tillæg. Ligeledes søgte man at formindste Udgifterne, ved at tillade Helsingørs Indvaanere, at lægge Render fra Fæstningens Hovedrende ind til deres Gaarde, imod en aarlig Afgift. Ved Skrivelse af 27de Febr. 1733 sees, at Hovedrenden løb ind i Fæstningen under Volden ved Møllens Contregarde. Vandet kom fra Spillepengedam, Rendelæggerdam, Hængedam og flere Damme, hvoraf nu kun nogle ere tilbage under Navn af Floks Damme, hvorfra Render endnu tilføre nogle udenfor Nykirkegaard's Port liggende Gaarde Vand. —

Den 7de Mai 1733 holdt Kong Christian den VI. Mønstring paa Cronborg før hans Afreise til Norge. Da Inventariet i det følgende Aar blev efterseet, fandtes Fæstningen i Besiddelse af 89 Stkr. Haandmøller og Haandværne; men da disse i det Hele vare i en maadelig Forfatning, bleve samtlige forauktionerede i det følgende Aar. Under 27de Mai 1737 fik Commandanten Ordre til at commandere en Capitain af Garnisonen som Medlem af Sundheds-Commissionen, hvilken Foranstaltning vel ikke var uden Hensyn, da Commissionens Executive dog laae og ligger hos det Militaire.

Al Fæstnings Arbejder blev i Aaret 1739: den lange Linies Steenkiste udenfor Pfortens Contregarde istandsat, ligesom og i Aaret 1742 en Reparation blev foretaget paa Muren i Kronprindsens Bastion, der kostede 1495 Rdlr.

Efterat v. Nevenfeldt i Aaret 1735 var bleven Generallieutenant, og havde været permitteret til Hamburg fra Januar til April 1736, i hvilken Tid Generalmajor Frederik Waldemar von Follersam forrettede Commandant-Tjenesten, afgik Generallieutenanten, sandsynligviis ved Døden, i Slutningen af Aaret 1742.

Generallieutenant Johan Frederik von Brockenhuus blev strax udnævnt til Commandant paa Fæstningen. Efter en Bagtdetaille af September 1743 sees, at Garnisonen daglig afgav til Bagt

1 Capitain; 2 Lientenanter; 11 Underofficerer og 129 Mand. I Aaret 1744 fik Proviantforvalteren Ordre til at sælge ved Auction 3000 Edr. Havre af Magasinets store Beholdning, ligesom den og under 12te Juni s. A. gaves Befaling til stedsen at have 1000 Edr. Rugmeel i Forraad paa Fæstningen, hvilket Meel næsten altid opbevarede i Lønder, da Meellofterne, som den Tid fandtes over Bagerierne, hverken vare store eller tætte nok til Melet. Hvor betydeligt Kornforraadet desuagtet vedblev at være, sees endvidere deraf, at der atter i Aaret 1745 bortsolgtes 2900 Edr. Havre og 544 Edr. Rug. Under Brockenhuus blev lidet eller intet Arbejde udført paa Fæstningsværkerne, kun Steenkisten paa Pynnten af Nordre Bastion, og den imellem denne og gamle Ravelin, istandsattes i Aaret 1745, ligesom de 3 ødelagte Steenkister paa nordre Langelinie repareredes 1746. Samme Aar modtoges 3000 Palisader til Fæstningen. Da de store, kostbare Flag oftere sønderrevs af Stormen, foreslog Commandanten et mindre, saakaldet Stormflag, til Afbenyttelse i slig Tilfælde. Da et nyt Flag i Begyndelsen af Aaret 1747 var fornødent, modtog Fæstningen saaledes tvende, et større og et mindre Flag. Generallieutenant von Brockenhuus var permitteret til Thyen fra Maj til Septbr. 1746, i

hvilken Tid Generalmajor von Dombroick forestod
 Commandantskabet. I Slutningen af Aaret 1747
 afgik Brockenhuus. Generalmajor og Kammerherre Gustav Gruuer
 blev udnævnt til Commandant fra 1ste Januar
 1748, dog vedblev Generalmajor v. Dombroick at
 udføre Forretningerne endnu nogle Maanedes af
 Aaret. — Den 14de Februar 1747 befalede Kong
 Frederik V., at tvende Baade skulde afgives
 til Cronborg, hvoraf den ene skulde ligge ved
 Pynten, bemandet med en Quarttermester og 10
 Mand Matroser, samt 1 Underofficer og 4 Sol-
 dater; den anden ved Lappen, besat med 1 Quar-
 termester, 1 Constabelsmath, 1 Bøsseskytte og 8
 Matroser, samt 1 Underofficer og 6 Soldater; begge
 for at eftersætte de Skibe, som maatte seile forbi
 uden at erlægge Told, eller ikke ville vise Fæstning-
 gen den skyldige Honneur. Længe har disse Baade
 imidlertid neppe været i Brug, da den Førstes Post
 ved Cronborg Pynt var altfor farlig; dog har jeg
 ingensteds fundet hvad Tid samme ere afgaaede.
 Under denne Commandant synes der at være
 kommet nyt Liv i Fæstningsarbeidet. Fra Aaret
 1748 til 1759 anvistes aarlig efter Middeltal
 3500 Rdlr., foruden adskillige Materialier som i
 natura leveredes. Saaledes modtog Fæstningen i
 Aaret 1748: 150 Tylter Bræder og 9 Fade Se-
 ment. Det forøgede Fæstningsarbejde fordrøede flere

Arbeidere, hvorfor der i Aaret 1748 end affendtes
 10 Slaver fra Kiøbenhavn til Cronborg. I Aa-
 ret 1753 udgjorde disses Antal paa Fæstningen
 31 Mand, som i Aaret 1757 var stegen til 49
 Mand, hvilket sees af en bevilget Ansøgning fra
 Chirurgen i Helsingøer, om, for Lægetilsyn med
 disse, at erholde 1 $\frac{1}{2}$ ugentlig pr. Mand, istedet for
 de forhen tilstaaede 12 Rbdlr. aarlig. Efter Regle-
 mentet kostede Slavernes Eqpivering, regnet for en
 Termin af 1 $\frac{1}{2}$ Aar, den kongelige Kasse pr. Mand
 6 Rdlr. 5 $\frac{1}{2}$ S. Ogsaa for Slavens Moralitet blev
 der sørget, i det Slotsprædikant Peper erholdt,
 efter Ansøgning, Tilladelse til at catechisere for
 disse i Slots Capellet om Søndag Eftermiddag.
 Fæstningsbetjenternes forøgede Arbeide godtgjordes
 dem i denne Tid ved en høiere Gagering. Saa-
 ledes fik Ingenieur Major Thomsen et Tillæg af
 160 Rdlr. aarlig og Overconducteur Cathen 120
 Rdlr., begge fra Aaret 1750. Af samme Grund
 gaves Proviantforvalter Bartholin fra 1751 et
 aarligt Tillæg af 150 Rdlr., og endelig fik i Aaret
 1753 Bagtmester-Lieutenant Capitain v. Ræstorff et
 Tillæg af 84 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$ S. Efter Ordre blev i Aa-
 ret 1750 alt gammelt og ubrugeligt Metalslyts afle-
 veret til Omsmeltning. Iblandt de saaledes bort-
 sendte Kanoner fandtes den saakaldte: „Skjægget“;
 men denne blev, i Følge allerhøieste Resolution
 igjen sendt tilbage til Cronborg, dog først i Juni

1755 *) Ved Ordre af 1ste April 1756 bleve Fouschetter anbragte ved samtlige Dagter paa Fæstningen og i Byen. Ved flere Leiligheder blev det Fæstningens Commandanter indstærpet, at behandle de forbiseilende Skibe, som af een eller anden Aarsag ikke strøg deres Topseil for Fæstningen, med Humanitet, og ikke strax inddrive de derfor reglementerede Bøder, ja oftere maatte disse, naar Skipperen klagede, efter høiere Resolution tilbagebetales. For nu at undgaae saadanne Tilfælde, faldt en kongl. Resolution af 21de Juli 1756, hvorved Commandanten tilstodes 500 Rdlr. aarlig, som Godtgjørelse for disse Bøder, der formodentlig siden efter tilfaldt den kongelige Kasse.

Blandt de Arbejder som i disse Aaringer udførtes maa bemærkes: En Hovedreparation paa Krudttaarnet under Christiani qvinti Bastion i Aaret 1753; ligesom og de Værker, der endnu tjene Fæstningen til Rustkammer dertil indrettedes i Vinteren imellem 1753 og 54, med en Omkostning af 456 Rdlr. 32 β .; endelig bleve 3, af Stormen i Aaret 1757 ødelagte, Steentøfter igien istandsatte ved en extraordinair Anviisning paa 169 Rdlr. 88 β . Kammerherre Gruner var permitteret til Fyen saa-

*) Hvad Tid "Skjægget" siden igjen er afleveret vides ikke, men paa Cronborg findes den ei mere.

vel i Maret 1749 som 1751, men jeg veed ikke hvo
 der i den Tid overtog Commandatstabet. I Mai
 Maaned 1755 blev han Generallieutenant, og af-
 gif i Juni 1759 fra Commandantstabet.
 Generallieutenant af Kavalleriet Johan Georg
 Moltke blev Commandant i Juni 1759.
 Da den ved Licitation bestemte Leverandør
 af Palisader for dette Aar, udeblev med Leveran-
 sen, kjøbtes 1000 Stk. i Helsingør af Kjøbmand
 Plum for 88 p. pr. Stk. Disse anvendtes til at
 lukke den søndre Landside af Fæstningen med. I
 paafølgende Mars October Maaned modtog Fæst-
 ningen 1000 Tdr. Meel fra Aalborg. Formodent-
 lig paa Grund af Uenigheden med Rusland, blev
 under 16de Febr. 1763 befaleet, at Fæstningen skulde
 forsynes med Ammunition, og sættes i saadan
 Stand, at den ikke kunde tages ved Overtagning.
 Tilgeleedes blev i Lobet af Sommeren anlagt et
 horisontalt Batterie, udenfor den søndre Bastions
 Pynt. Som en Mærkelighed kan anføres, at Cron-
 borgs Garnison i Aaret 1763 bestod af norske
 Tropper; først i Aaret af den bergenhusske og
 vesterlehusske Bataillon, og fra April til midt i Som-
 meren af 3 tronhjemiske Grenadeer Compagnier.
 Ved disses Afløsning af danske Tropper, blev Ma-
 gistraten i Helsingør paalagt, med særdeles Om-
 hyggelighed at rense Bærelser og Senge. Ikke
 den bedste Anbefaling for disse Troppers Sundhed

eller Keenlighed. — I Januar Maaned 1764 afgik Generallieutenant von Moltke ved Tøden, og blev da, i Følge det ny General Krigsdirectories Skrivelse af 23de Januar, udnævnt til Oberst og Kammerherre von Firk's, af Prinds Frederiks Regiment, udnævnt til Interims Commandant. I Maret 1764 findes Gageringen for Fæstningen anført saaledes: Commandanten 2500 Rdlr.; Capitain Bagtmesteren 288 Rdlr.; Voldmesteren 114 Rdlr. 3 ß. For Vandledningen var ansat 160 Rdlr. og til Ildbrand og Lys 250 Rdlr. Under 31te Marts samme Aar beordredes Oberst Firk's at sammentræde i en Commission med Justitsraad Willumsen og een af Magistraten i Helsingør, for at undersøge, hvilke Emolumenter og Revenant-bons Cronborg Fæstning afgav, og hvorledes samme paa den fordeeligste Maade kunde udbringes for den kongelige Kasse. Efter endt Undersøgelse bleve de opgivne Emolumenter taxerede af Generalfrigscommissair Bartholin, Ingenieur Capitain Cathen og Borgemester Wilde. Formodentlig i Begyndelsen af Aaret 1765, udnævntes Generallieutenant Andreas von Hauch til virkelig Commandant. Grunden til denne Udnævnelse var formodentlig den store Gage som hørte til Posten. Saaledes har jeg fundet Commandants Gagen i Aaret 1768 anført med 3600 Rdlr. Muligen at Godtgjørelsen for Skibsbøderne 500 Rdlr.

og maaskee Bederlag for Revenant-hons 600 Rdlr.; lagte til den i Aaret 1764 anførte Gage, har frembragt denne Sum. I September 1770 beordredes atter en Landofficeer at tiltræde den i Helsingør etablerede Sundheds-Commission, bestaaende af Statsraad Ræmmereer Putscher og Borgemeesteren. I Aaret 1771 den 13de August blev Generallieutenanten permitteret paa 14 Dage til Seierøe, hvilket jeg kun anfører paa Grund af det besynderligt lange Ophold paa en saa ubetydelig De. I Januar Maaned 1763 udnævntes Commandanten til Medlem af den, under Præsidium af Prinds J. C. Ferdinand af Bevern, anordnede Commission til Indretning af det hele Militair-Bæsen, og 1ste April s. A. til Deputeret i det kongelige General-Commissariats Collegium, med Forbehold af sin Commandantspost, hvis Forretninger skulde overtages af den i Garnisonen høistcommanderende Officer, imod at denne oppebar Fæstningens Revenant-hons.

Oberst Moltke findes som første Interims-Commandant. Strax efter hans Overtagelse af Commandantskabet befalede, at fra 1ste October s. A. skulde al Commando i Armeen skee paa dansk, og det danske Sprog bruges i alle Tilfælde. At denne Ordre imidlertid ikke saa strax har været fulgt, see vi af et Rescript af 17de August 1776, i hvilket der befales, at ingen Rapport i det tydske Sprog

maatte indsendes, og at Officerer og Betiente skulde værne sig til at tale og skrive det danske Sprog, da Hs. Majestæt ansaae det Modsatte med synderslig Mishag. I Aaret 1774 forhøiedes Capitain Dagtmesterens Gage til 360 Rdlr. Fra 1771 til 1776, begge inclusive, udgjorde Anvisningen til Fæstningens Bygningsproject 22452 Rdlr. altsaa et Middeltal af 3743 Rdlr. aarlig. Meget var for denne Summa ikke at udføre, udenfor de aarlige Reparationer, og Fæstningens mange Bygningers Vedligeholdelse; og saaledes finder jeg kun i dette Tidrum, en ny Bindeltrappe ført fra Casematterne op paa Bolden, og en betydelig Bresche i Friderici quinti Bastions nordre Flanke repareret; begge i Aaret 1776. Vel antændte Lynilden 1774 det store Taarn paa Slottet, og Ilden fortærede samme, men dettes Gjenopbyggelse i Aaret 1775 foranstaltedes ved Rentekammeret, under hvis Resort Slottet dengang, og endeel af samme endnu, ligger.

Oberst v. Barner findes som Interims-Commandant fra Slutningen af Aaret 1776. Allerede i Aaret 1774 blev i Anledning af et Forslag om Søebatteriernes Udrykning, Kammerherre Krabbe og Capitain Wleügel af Søestaten sendte til Cronborg. Resultatet af disses Undersøgelse maa have været anbefalende; thi Projectet blev for den følgende Tid betydeligt forhøiet, paa Grund af de

med Søebatterierne foretagne Arbeider. Saaledes anvistes i Aarene fra 1777 til 86: 136397 Rdlr. 21 β ., som for 10 Aar afgiver et Middeltal af 13639 Rdlr. 69 β . aarlig. Af denne Sum modtog Søebatteriernes Udrykning 101691 Rdlr. Foruden dette blev i Aaret 1777 Polygonen af den indre Fæstning, fra Flagbatteriets til Friderici kvarli Pynt, repareret. Til dette betydelige Fæstnings Arbeide behøvedes endeel Arbeidskræfter, hvorfors Fæstningen, i Aaret 1778, modtog fra Kjøbenhavn 32 Slaver, og fra Bergens Fæstning 11. Da dette store Antal Mennesker forøgede Usundheden i Slavernes Hvedvinger, saae man sig nødsaget til, i Aaret 1779, at anbringe Lufthuller fra disse igjennem Volden, og at omgive den ene Sidehvelving af Kronværkets Port med et stærkt Tralværk, hvort Slaverne kunde finde frist Luft, hvilket blev udført i Projectet med 84 Rdlr.

Oberslieutenant v. Elbrecht blev Interims-Commandant i Aaret 1779, i hvilket Aar en svensk Eskadre passerede Fæstningen, med Hertugen af Sødermanland ombord. En ikke ubetydelig Sum, 4500 Rdlr., anvendtes, i de 5 Aar Oberslieutenanten bestyrede Commandantstabet, paa Revetements Murene, ligesom og betydelige Reparationer udførtes paa Krudtkjelderen under det store Taarn, og paa Krudttaarnet i Prindsesse Bastion, hvilken sidste alene kostede 906 Rdlr. Paa Grund af Søe-

batteriernes Forandring blev i Aaret 1784 Helsingborg Ravelins Corps de Garde flyttet.

Generalmajor v. Barner — formodentlig den samme som tilforn havde beklædt denne Post som Oberst — findes anført som Interims-Commandant fra Aaret 1784. I dette Aar foretoges atter en betydelig Reparation paa Revetements Muren til Beløb 2827 Rdlr.; ligeledes blev Margvetenteriet udvidet, og Volden bag samme opsat med Rampesteen, efter Overflag 961 Rdlr. 56 s.

Generalmajor von Bessel blev under 20de Mai 1785 udnævnt til virkelig Commandant, med Behold af sin Regimentchefs Gage og Tillæg af Revenant-bons, dog imod at afgive 300 Rdlr. til den der commanderede Regimentet i hans Fraværelse; men da han strax permitteredes paa 2 Maaneder til Kjøbenhavn, har formodentlig Interims-Commandanten vedbleven Forretningerne til Permissiøns Udløb.

Den 24de October s. A. skeete en betydelig Opstand af samtlige Slaver, om hvis Afgjørelse Commandanten paamindeedes ved Collegii Skrivelse af 26de November, paa Grund af den Standsning som Fæstningsarbejderne leed ved Slavernes Indespærring. I December faldt en Resolution, hvorefter een Slave sættes under Krigsret, hvis Udfald ei vides, s straffedes med 2 à 3 Dages Klat, og de Dvrigte pardenneredes. I samme

Maaned indberettede Ingenieurcorpsen, at en Caserne i Cronborg Slots østre Fløi var indrettet til 4 Officerer og 132 Mand Artillerie og Infanterie, hvilken Styrke strax indlagdes i Fæstningen. I samme Aar blev ligeledes en ny Broe opført over Graven for Mørkeport, som med Palissaderingen festede 1046 81 f. I Juli Maaned 1786 kom en hollandsk Eskadre til Sundet. I paafølgende Aars Juni Maaned fik Commandanten Ordre til, med Høflighed at afvise de fremmede Skipper, som enten af Uvidenhed, eller tvungen af Vind eller Strøm, landede paa Fæstningens Territorium, — hvormed og Grønnehaage indbefattes — og ikke altid opbringe og mulcere dem. I Slutningen af Aaret 1787 maa Generalmajor von Bessel være afgaaet fra Commandantskabet, da Major von Barner findes anført som Interims-Commendant i Begyndelsen af Aaret 1788. Da 5 af Cronborgs Bagerovne, ved Resolution af 24de Mai, bleve overladte Bagermester Dobel, for deri at bage haart Brød til den forventede russiske Flaade, saa bød Forsigtigheden at flytte Krudtet fra den under det stirkantede Taarn værende Krudtkjelder. Den deri værende Krudtbeholdning henlagdes, besynderligt nok, i Kirken, hvor det endnu i September Maaned fandtes. I samme Aar anvendtes endnu paa Søebatteriernes Udrykning 7734 Rdlr. 73 f.

Generalmajor Francois d'Alibert blev under 4de August 1788 udnævnt til Commandant. I October samme Aar, anstaffede Commandanten 12 Lygter til Fæstningen, hvortil samme vistnok var særdeles trængende. General-Commissariatets Skrivelse af 28de October hjemlede denne Foranstaltning. Endnu i 1781 holdt Projectet sig temmelig høit: 8795 Rdlr. 69 s., hvoraf dog kun 2068 Rdlr. 48 s. anvendtes til Sæebatterierne, og 319 Rdlr. til at omsætte een af de tvende Brønde i Slotsgaarden, og grave en ny udenfor Bagerierne. Det synes, som at man med dette Aars Arbejde har tilendebragt Sæebatteriernes Udrykning, da Projectet i de nærmest paafølgende Aar kun har været almindeligt. Vistnok med Hensyn hertil, blev i Aaret 1791 afleveret 24 Slaver til Kjøbenhavns Slaverie. I Aaret 1790 blev det Commandanten paalagt, ved hvert Quartals Udgang, at lade geometrisk opmaale det Forraad af Kornvare og Meel Fæstningen maatte have; ligesom og Brødbagningens Entreprenøren samme Aar blev sat under Garnisons-Auditeurens Control, imod at denne derfor erholdt et aarligt Tillæg af 60 Rdlr. Da man oftere havde følt Savnet af en Sygestue for Slaverne, blev denne endelig i September 1792 indrettet og anbragt under Taget over Kronværkets Port for 345 Rdlr. I August Maaned 1793 passerede en russisk Flaade fra Nordsoen, bestaaende

af 9 Linieskibe og 4 Fregatter, Cronborg. Samme
 Aars 22de October døde Generalmajor d'Hubert.
 Oberst v. Stricker blev i hans Sted udnævnt
 til Commandant paa Cronborg. Den for Militær-
 Staten ikke ganske fordeelagtige Indretning, at
 endeel af Cronborg Slot laae og ligger under
 Rentekammeret, fik førstnævnte atter i Aaret 1794
 at fore i det Bagerovnenes Reparation tillige
 gjorde Bagerforstenenes Udbedring fornødent; men
 da Rentekammeret, under hvem disse laae, ikke
 vilde udføre saadant, maatte Ingenieurcorpsen lige-
 ledes overtage disse. Aaret 1796 var kun mærk-
 værdigt for Capitain-Bagtmesteren, der i samme
 erholdt et aarlig Tillæg i sin Gage af 48 Rdlr.
 Det paafølgende Aar blev det Kædethuus, som
 begrundet Ingenieurofficerens Haugeplads, opbyg-
 get. Overflages udgjorde 2838 Rdlr. 12 s. Stør-
 stedelen af denne Bygning er senere indrømmet
 Infanteriet til Exercerhuus. Samme Aar blev
 det Ingenieurofficeren paa Fæstningen tilladt, at
 afbenytte Capitain-Bagtmester Voligen paa Slottet,
 saalænge Capitain-Bagtmesteren, der tillige var
 Slotsforvalter, afbetyttede førstnævntes Volig.
 Denne Tilladelse blev senere ligeledes tildeelt Gar-
 nisons Auditeuren. Den 29de August 1798 fik
 Fæstningen en Forstærkning af Marinercorpsen, 30
 Artillerister samt 1 Officer og 23 Husarer; men
 disse 2 sidste Commandeer afgik alt igjen den 4de

September, og Marinercorpsset den 16de samme Maaned.

Da Commandanten ønskede at have en fast bestemt Sum istedetfor Revenant-bons, bleve disse satte til Auction, og efter sammes Afholdelse tilbød man Commandanten, ved Skrivelse af 16de September, 500 Rbdlr. for samtlige Revenant-bons, det fri Brænde og Løv iberegnet, eller 400 Rdlr. imod at han beholdt Leveransen af Ildbrændsel, for hvilken han dog selv skulde betale Skovningspenge og besørge Indførselen fra Skovene. Deputatet bestod og bestaaer af 50 Favne Bøgebrænde og 885 Læs Løv, hvoraf 471 til Officianterne og 414 til Fæstningsvagterne. Oberst v. Stricker valgte sidste Tilbud og beholdt, saavidt vides, denne Godtgørelse til sin Afgang. Slottets Brandvæsen, som laae under Rentekammeret, var hidtil Commandanten uvedkommende; men under 2den Febr. 1799 fik han Overdirectionen over saadant. Den 18de Mai s. A. approberedes en ny Broe over Kronværkets Hovedgrav, ligesom og over Graven imellem Württenbergs Ravelin og Moltkes Contregarde. Ligeledes blev det ved Resolution af 29 Juni bestemt, at der til Salutten med de 12pundige Kanoner kun skulde bruges 6 Pd. Krudt, for derved at indskrænke Krudtforbruget. Da General-Toldkammeret i samme Aar havde faaet et nyt Fyhr etableret paa Laarnet imellem nordre og østre Fløi,

faa blev Opfyndet hermed overdraget til Capitain Bagtmester og Slotsforvalter von Rægler, og ansattes ved samme desuden 3 Fyhreppassere, som hver havde 9 Rdlr. maanedlig og aarlig til Bred 20 Rdlr., samt fri Bolig og Ildbrand.

I Aaret 1800 see vi atter et Exempel paa det Mislige i tvende Authoriteters Tilsyn med samme Gjenstand, i det Rentekammeret ikke vilde reparere den ene af de 3 Pomper i Slotsgaarden, som dette førte i sit Inventarium, men derimod ønskede at nedlægge samme, hvilket Commandantstabet fandt sig foranlediget til at modsætte sig; og maatte denne Post da ogsaa overtages af Ingenieurcorpsen ved Resolution af 15de Februar. Den 17de August d. A. blev Garnisonen forstærket med 3 Officerer og 100 Mand Artillerie, sjældneste Infanterie Regiments 8 Musketeer Compagnier, Prinds Frederiks Regiment og 1 Eskadron Husarer. Desuden blev befaleet at 5, 6, 7, 8, 9 og 10 Søebatterie skulde monteres, og Kanonerne oplægges paa Kronværket, Dronningens Bastion og Prindsesse Bastion, samt Døne til at gløde Kugler i etableres paa flere Steder; alt i Anledning af de nordiske Magters spændte Forhold med Engelland. Efter Commandantens Indberetning af 28de Febr., at Søebatterierne vare belagte med 44 Stkr. 18pundige Kanoner og 4 Stkr. 36pundige Haubitser. Landdefentionen bestod af 1 200punds

Steenmorteer, 2 100pundige Morterer, 8 12pundige, 12 8pundige, 5 6pundige, 6 4pundige og 14 3pundige Kanoner samt 8 Amüssetter. At Søebatterierne kun førte 18pundigt Skjts, maa vistnok forundre enhver, der indseer den væsentlige Hensigt med disse Batteriers Anlæg, den nemlig, at naae de forbiiseilende Skibe, og dog findes hverken fra d'Alibert eller Stricker nogen Indstilling desangaaende. Landbesætningen, vel mindre vigtig, var endog med Hensyn hertil kun maadeligt besat, og de forskjelliges og dog saa undergrændsende Calibre forringede endnu dens Værd, ved Ammunitionens muelige Ombytning. Hans kongl. Høihed Kronprindsen befalede derfor ufortøvet, at 36pundig Skjts skulde anbringes i Søebatterierne, hvor tillige et Morteer-Batterie af 6 100pundige Morterer anlagdes, ligesom han og senere befalede, at Flagbatteriet skulde belægges med 18pundige Kanoner. Strax derpaa udkom et Regulativ for Cronborg Fæstnings Belægning med Skjts af 30te December 1800, i Følge hvilket samme skulde bestaae af 23 36pundinger, 56 18pundinger, 22 12pundinger, 18 6pundinger, 31 3pundinger og 6 Amüssetter, samt 1 150pundig Morteer, 7 100pundige do., 10 10pundige do., og endelig 4 36pundige, 4 20pundige og 4 10pundige Haulbitser. Kun kort var imidlertid den engelske Flaade i Sundet, og ved dennes Afseiling, først i September, afmarscherede igjen begge Infanterie-Regimenterne, Husar

Eskadronen og de 50 Artillerister; de øvrige 50 af
 disse forbleve til 8de Novbr., da de ogsaa afgik
 til Kjøbenhavn. Den 20de Septbr. beordredes
 igjen Kanonernes Redlagning og alt kom saaledes
 paa den gamle Fredsfor. Dog allerede under 6te
 Decbr. fik Jægercorpsen og Artillerie-Compagniet
 paa Cronborg Ordre til, at indkalde sine Trup-
 per. Under 10de Febr. 1801 blev Fæstningen igjen
 monteret efter Regulativet, hvort dog Hs. kongl.
 Højhed Kronprindsen gjorde nogle Forandringer
 ved Ordre af 14de Febr. Allerede i f. Mars Septbr.
 indgav Commandanten et Forslag til Fæstningens
 mere hensigtsmæssige Fortificering, som især gik
 ud paa at indskrænke de mod Landsiden værende
 vidtløftige Værkers Antal, ved at sløise alle Uder-
 værkerne paa Württenbergs og Scholtens Ravelin
 nær, forsyne disse med en bred Vandgrav, omgive
 Fæstningen med en bedækt Wei, place d'armes og
 Contreescharpe, og paa nordre og søndre Side at
 anbringe en rummelig Redoute. Da denne Befæst-
 ningsplan, ved senere Forandring af Værkerne, i
 et og alt udførtes, paa den nordre og søndre Re-
 doute nær, saa har den sandsynligvis havt meget
 for sig, men den truende Fare tillod ikke dengang
 disse Arbejders Udførelse. Derimod blev, efterat
 Kronprindsen havde beseet Fæstningen d. 6te Marts,
 strax befalet: at 13de Søebatterie skulde istandsæt-
 tes; Retranschementer for Vandporten fuldføres;

Brystværn for 1, 2, 3 og 6te Søebatterie opsættes med Bjelker; Pfortens Contregarde's forsænkte Batterie forlænges til Steenglaciet; 1 Kugleovn anbringes paa Dronningens og Prindsesse Bastion; Traverser anlægges i Søebatterierne; Bastionen paa Quintus nedsænkes og Brystværnet forhøies; Commandantens Staldbygning flyttes og Courtinen imellem 1ste og 2den søndre Bastion gjøres bredere. Disse Arbejder udførtes af Garnisonen, som allerede den 13de Febr. blev forstærket med det sjællandske Regiments Muffeteer-Compagnier og 100 Artillerister, og den 7de Marts med 1 Officeer 2 Underofficerer og 20 Husarer. Da Batterierne's stærke Belægning med Skjts fordrede et større Antal Artillerister til disses Betjening end forhen, saa modtoges endvidere, under 20de Marts, 100 Mand Artillerie, og det befaledes at det sjællandske Regiment skulde lære Artillerietjenesten. Telegraphen opsattes paa det store firkantede Taarn. Til Fæstningens Proviantering blev indkjøbt 330 Ldr. Rug af Kjøbmand Claessen i Helsingør til 10 Rdlr. pr. Lønde, ligesom der og af Magistraten i Helsingør leveredes 24 Hjerdinger Smør, 1768 Pd. holsteenskt Ost, 12 Ankere Brændeviin og 98½ Pd. Tobak for 796 Rdlr 38 s. Saaledes var Fæstningen udrustet til Fiendens Modtagelse, og omendffjændt Politikken fordrede, at Danmark ikke gjorde første Skud i en Kamp, som dens Beliggenhed udsatte

den for, uden Bistand af dens Allierede, hvilke Omstændigheder eller Forsigtighed holdte fjern fra Krigens Skueplads, saa var der dog neppe nogen Tvivl om, at den forventede engelske Flaade ikke vilde gaae stiltiende forbi en Fæstning, som man havde været vant til at kalde Nøglen til Sundet, uden at den dog var istand til at lukke for samme. Den 20de Marts viste sig en engelsk Fregat for at udspeide hvad Flaaden havde at vente; den førte derfor hvidt Flag og parlementerede. Denne bragte imidlertid Commandanten ud af hans Usikkerheds Tilstand, i det han den 28de Marts fik Ordre til, at afvise med Magt enhver Nærmelse af den engelske Flaade. Samme Dag observeredes fra Cronborg Laarne 24 engelske Skibe under Indseiling i Sundet, og den 29de Marts kastede denne Flaade Anker udenfor Lappegrunden. Den 30te Marts, Kl. 5½ Morgen, lettede hele Flaaden, for at gjøre en Erfaring, som den i paafølgende Tider oftere benyttede. Kl. 7 kom det Skib der havde Teten i Avantgarden for Fæstningen, og Kanonaden begyndte og vedvarede uafbrudt fra begge Sider til Kl. 8½, da første Afdeling af Flaaden fuldkommen havde passeret Fæstningen. Kl. 9 kom anden Afdeling i Linie med Fæstningen; ogsaa denne blev bestudt til 9½ Slet, da hele Flaaden var ude af Skudvidde, hvilket den vel i Ordets egentligste Forstand stedsse have været, da

den holdt sig saa nær som muelig til den svenske Kyst, eftersom Engellænderne mindre frygtede Danmarks Allierede end Danmark selv. At saaledes det gamle Cronborg ikke har skadet den fiendtlige Flaade synderligt, maa man desværre antage, og kun den Visshed, at de fiendtlige Bomber, thi kun saare faa Kugler naaede Søebatterierne, forarsagede Cronborg og dens Besætning ligesaa ubetydelig, om ikke end mindre Skade og Tab, maa trøste os. Kun 2 Mand dræbtes af engelske Bomber, og 2 saaredes ved egen Uforsigtighed. Kun een Bombe faldt i Slottet og beskadigede Kuppeltaarnet i vestre Fløi. Ved denne Leilighed erfarede man imidlertid, hvad man vel vidste tilforn, men ikke havde søgt at afværge, hvorlidet Fæstningens nordre Defention var istand til at dække samme for et Bombardement fra Lappegrunden; thi her placeredes de engelske Bombardeerfartøier, som under Flaadens Forbiseiling bestjød Fæstningen. Denne Ulempe er nu saa temmelig hævet ved Lappesteens Batteries Anlæg, dog vilde vel et Batterie paa Lappegrunden selv gjøre en endnu bedre Virkning, og maaskee skaffe Cronborg den Respect igjen, som dette Aarhundredes Erfaringer næsten har berøvet samme. Uagtet der kun gaves Liden, eller rettere ingen, Leilighed til Udmærkelse ved en saadan Affaire, som den Cronborg ved denne Leilighed havde Deel i; saa foranledigede dog Pastor Grü-

ners Tilbud om, at dele Indtægten af Dagens Beskrivelse imellem 2 Mand, af dem som mest havde bestrængt sig ved Resolution og Eiegyldighed for Faren, Commandanten til, at opgive Bombardeer Møller og Overjæger Lincke, som begge paa den Maade havde udmærket sig. Disse erholdt senere Medaillen af 2den April og 15 Rdlr. aarlig Pension. — Den engelske Flaade seilede videre, og leverede 3 Dage sildigere det blodige Slag paa Kjøbenhavns Rhed, og farvede Øresunds Bølger røde, ene for at Danmarks Troestab, endog mod dets lankne Allierede, skulde tegnes med lysende Skrift i Historiens Aarbøger, og for at vise Verden, at Danmarks Oldtids Mod endnu besjælede dets 19de Aarhundredes Sønner. Den 9de April modtog Commandanten Efterretning om Stilstanden, som Helten ved Aburkir tilbød og Danmark tilstod. Den 12te bleve de første Krigsfanger, 55 i Tallet, modtagne i Helsingør.

I Mai Maaned modtog Cronborg 18 Stkr. 24pundige Kanoner, der placeredes paa 12te og 13de Batterie samt paa 1ste søndre Bastion. Den 23de samme Maaned maatte Commandanten klage over Rentekammeret, som ikke fra 30te Marts, altsaa i næsten 2 Maaneder, havde fundet Feilighed til at lufte et Hul i Taget, som et Bombestykke havde gjort over Commandantens daglige Værelser, og hver igjennem det altsaa regnede ned i samme.

I Juni Maaned bleve samtlige 36pundige og 24pundige Batterier forsynede med Steenbuer til Rappertslæderne. Den 13de October befalede samtlige Batteriers Demontering.

Efter Indberetning af 27de October sees, at Fæstningens Bagtdetaille da udgjorde, for Slotskovedvagten: 1 Officeer, 1 Underofficeer, 1 Tambour og 29 Mand; Würtemberg Ravelins Vagt: 1 Underofficeer og 7 Mand; Helsingborg Ravelins Vagt: 1 Officeer, 1 Underofficeer, 1 Tambour og 20 Mand Infanterie, og 1 Underofficeer, 1 Constabel og 15 Mand Artillerie; Flag-Batteriet: 1 Underofficeer, 1 Constabel og 4 Mand Artillerie.

Den 3die Novbr. 1801 hjemfegtes Cronborg med en stærk Storm, som begyndte med SSW. og endte med NW., hvorved en stor Deel saavel af de ældre som nyere Bærker ødelagdes, og da Vandet desuden fyldte Søebatterierne, saa blev saavel Kronværkets som den indre Fæstningsgrav fyldte, og gik over deres Bredder. I Natten imellem 6te og 7de Decbr. s. A. anrettede atter en Storm fra WNW. Skade paa Glacierende. Commandanten foreslog nu til at standse dette Unde, som aarlig forarsagede Fæstningen betydelige Udgifter, men især for at forhindre Vandets Overskylling, stærke, perpendiculaire Mure; men da 100 Al. af disse vilde koste 30,000 Rdlr., blev Forslaget ikke antaget, men i det Sted beordredes under 30te Marts

1802 en Commission bestaaende af Generalmajorerne v. Peymann, v. Gedde og v. Stricker, — Commandanten var under 18de September 1801 udnævnt til denne Charge — Generaladjutant og Fæstningens Ingenieur v. Zuber og Generalquarteermester Lieutenant v. Haffner, som skulde undersøge Cronborg, bestemme hvorledes Havets Beskædigelse af Fæstningsværkerne bedst kunde afværges, og hvorledes Fæstningen kunde gøres stærk og hensigtsmæssig belægges med Skjts, Hovedvolden nemlig, mod Søesiden med Morterer, og Søebatterierne med 36pundige Kanoner. Under 5de Decbr. blev det befaleet, at der, foruden de havende Slotsprøiter, skulde paa Fæstningens Regning anskaffes og vedligeholdes 2 Sprøiter. Samme Maaned besaae Prindsen af Gloschester, Kongen af Engellands Brodersøn, Cronborg. I Aaret 1802 afgav atter Rentekammeret 2 Porte, een paa hver Side af Slottets Hovedport, til Ingenieurcorpsen, som fra den Tid af maatte overtage disse. Istandsættelsen kostede strax 384 Rdlr. 32 s. Samme Aar indgik Kammeret en Contract om Leveransen af de til Cronborg bestemte Læs Løv paa 10 Aar; og er denne senere bleven fornyet paa et lignende Antal Aar.

Den 28de Febr. 1803 ødelagde atter en Storm endeel af Cronborg Søeværker. Under 15de December samme Aar blev det befaleet, at hvælve det

Bagerie som grændser til Krudtshjelderen, hvilket ogsaa blev udført med Indgangen til denne sidste. Commandantens Gage blev i Aar udbetalt med 133 Rdlr. 32 $\frac{1}{2}$ maanedlig, altsaa med 1600 Rdlr. aarlig foruden Revenant-bons.

Fra Cronborg Slots Opbyggelse til October Maaned 1803 har Garnisonen til denne Fæstning afverlet med større eller mindre Mellemrum af Tid, som sjelden eller aldrig har udstrakt sig til 2 Aar. Men fra den Tid af, at daværende Kongens nu Kronens Regiment kom til Helsingør, har samme havt stadig Garnison her, med Undtagelse af Tidsrummet fra Novbr. 1812 til Juni 1814. — I Aaret 1804 afleveredes 10 Stkr. Metalkanoner til Søestaten.

Aaret 1805 begyndte med Patrineres Anbringelse i søndre Fløi, imellem Kirken og Taarnet; da man, især ved Nattetider, fandt det urigtigt, at Mandskabet fra Casernerne skulde gaae ud i de under Hovedfæstningens Vold anbragte Locummer. Senere har man været af en anden Mening. — Gravene saavel om Hovedfæstningen som om Kronværket trængte særdeles til at renses. I denne Anledning blev det fra høiere Steder meddeelt Commandanten, at det fra Arildstid stedse havde været Brug, at Helsingørs Borgerstab understøttede dette Foretagende, saavel med Redskaber som Folk, og at de fornødne Foranstaltninger fra Can-

celliets Side desangaaende vilde finde Sted. Tisse have maaskee fundet Sted, men Hjelpen kom ikke, og Hovedfæstningens Grav rensedes — thi opmudres kan man ikke kalde det, da den var aldeles begroet — først i Aaret 1807, og senere i 1828, ligesom og Kronværkets Grav opmudredes i Aarene 1833, 34, 35 og 36; begge Arbejder udførtes ved Slaver. Ved Rescript af 6te Juli blev den hidtil generaliter brugte Benævnelse: "Fæstnings Betjente", forandret for de af samme der bære Armeens Felttegn, hvilke skulde benævnes: "Fæstnings Officerer." I dette Aar erholdt Captain-Bagtmesteren en Forhøielse fra 4 til 12 Rdlr. aarlig til Skrivematerialier, ligesom og, i Følge allerhøieste Ordre af 15de Novbr., Garnisons-Auditeuren afgik, og dennes Forretninger paalagdes det i Helsingøer garnisonerende Regiments Auditeur, imod at denne erholdt 6 Rdlr. maanedlig, og Godtgørelse for Skifternes Overdragelse med 20 Rdlr. aarlig. Den 13de og 17de Juli f. A. passerede Kongen af Sverrig Cronborg i sin Jagt Esplan-dian, ved hvilken Feilighed der forefaldt nogle Misligheder med Salutten. Den 1ste October 1805 endte atter Danmarks Krig, tilkjøbt med 2den Aprils Blod og dets Styrers maadeholdne Fasthed. Misundelse fremkaldte dets Fiender, og disses truende Blik tillod ikke Danmark at være ligegyldig. Det blev befaleet, at Cronborg skulde monteres

mod Søesiden. Commandanten indberettede nu, at af Kronværket 1ste og 2den søndre Bastion, Prindsesse Bastion, samt Dronningens og nordre Bastion ikke vare i brugbar Stand. Hertil blev tilstaaet Penges og Arbeidere; ligesom man og under 12te Octbr. bevilgede Flagbatteriets Udvidelse og en Forstærkning for Fæstningen af 80 Artillerister. Aaret endtes med at 10 Stkr. 150pundige Jernmorterer affendtes til Cronborg.

I Aaret 1806 fortsattes de begyndte Fæstningsarbejder daglig med 75 Mand. Foruden foranførte Arbejder blev endvidere Kampsteens Muren i Courtinen mellem nordre Bastion og Mørkeports Ravelin rykket længere ud, og Brystværnet opsat med Bjelker, samt under Courtinen anlagt et bombefrit Ammunitions Souterain. Omkostningerne herved, som godtgjordes udenfor Planen, udgjorde 1150 Rdlr. Da man fandt at Krudtet bedærvedes i de i Søebatteriernes Traverser anbragte Souterains, blev det befaleet, at kun naar Batterierne vare monterede, skulde til hver Piece opbevares 3 Skud i disse; den øvrige Ammunition derimod forblive i Krudttaarnene. Man antog med Grund, at Søens oftere Brud paa Brystværnet, og sammes Indrullen i Søebatterierne, foranledigede denne Fugtighed. Hvad det imidlertid ikke havde været galt før, det blev det den 26de December, da der fra Kl. 5 Eftermiddag til den følgende

Dags Morgen Kl. 6 rasede en nordvestlig Storm med Høivande, der ødelagde Steenglacierne for Pfortens Contregarde, 1ste, 2det, 4de, 5te og 6te Batterie, fyldte alle indre og ydre Grave, bortskylede alle mindre Broer, og stod, en Time efter Stormens Begyndelse, flere Tommer over Hovedbroen, saa at Vandet, saavel fra den indre som ydre Grav, trængte ind i Slaveriet og Hovedvagten. Slaverne maatte nu bringes op i Mørkeports Vagtskuer, og som en Folge deraf Hovedvagten ligeledes flyttes til Slottet, hvis høiere Beliggenhed endnu befriede samme fra Vandfloden, medens Alt udenfor Hovedfæstningen var et bølgende Hav, hvori kun Communicationen kunde finde Sted ved Baade. Den 27de om Morgen, da Stormen gav efter, kunde man først rigtig oversee Vandets Virkning, og fandt man da de underste Casematter under Hovedvolden fyldte; i Casematterne under Flagbatteriet stod Vandet 1 Fod 9 Tommer; i Kronværkets Krudttaarn 3 Fod; i Artillerie-Magasinet 5 Fod 6½ Tom.; i alle Bygninger paa Pladsen imellem Kronværksvolden og Hovedvolden 3 Fod 2 Tom.; ligesom det og overalt i Souterraierne stod over de øverste Hylde. Skaden var saa meget føleligere, som Fæstningen i Maanedens Fod var forsynet med endeel skarp Ammunition, og Marquetenteren samt Fæstningens Officiantere vare forsynede til Vinterbrug. Dises Tab bleve derfor

ogsaa, efter Indstilling, lindrede ved tilstaaet Godtgjørelse, og saaledes fik Marqveteren 500 Rdlr., Boldmesteren 200 Rdlr. og 2 Gevaldiger her 20 Rdlr. Stormen var forbi, men Vandet, som deels var kommet ind igjennem Brystværnet, og deels skyllet over samme paa den nordre Side, stod med uforandret Høide i den søndre Deel, inddæmmet af Værkerne. Man maatte derfor her gjennemgrave Brystværnerne, for at lede Vandet tilbage til dets Ophav, og først efter længere Tids Forløb kunde man til Fods vandre omkring i Fæstningen. Gravene vare imidlertid fyldte til Bredden og en ikke uvæsentlig Deel af Revenant-bons tabt ved Fiskeriets Tilintetgjørelse i samme. Flere hundrede Karper laae døde paa Land, eller dreve saaledes om i Kronværkgravens aldeles brakkede Vand. I December monteredes Søebatterierne, og findes samme da belagt med 23 36pundige, 21 24pundige og 53 18pundige Kanoner; 4 36pundige og 4 20pundige Haubitser, samt 10 150pundige og 10 100pundige Morterer. — Efter Helsingørs Fattigvæsens Bnske blev, ved Resolution af 31te Mai d. A., Hængedam med omliggende Stykke Jord afleveret til samme, mod Fæstningens Forbehold af igjen at kunne erholde denne, for den hidtil stipulerede Afgift af 9 Rdlr. aarlig, dersom saadant maatte være fornødent for Fæstningen.

I Januar Maaned 1807 kom Generalmajors

rerne v. Peymann og v. Gedde til Cronborg, for at besigtige den Skade, som Vandet i forrige Aars December havde foraarsaget i Batterierne. Den i Aaret 1802 anordnede Commission, paa General-
 quartermester Hassner nær, var saaledes atter i Virksomhed, men uden at virke. Uenige om Midlerne, valgte man tilsidst, efter Generalmajor v. Strickers Forslag, at forskrive Sandsteen fra Bergen til Søebatteriernes Revetering, hvoraf virkelig en Ladning ankom i Juni 1807, bestaaende af 1045 $\frac{1}{2}$ Cubik Fod Steen; men nu sandt man, at disse deels vare for skjøre, og saaledes uhensigtsmæssige til deres Bestemmelse, og deels for dyre, nemlig 1 Rdlr. 29 $\frac{1}{2}$ pr. Cubikfod. Besynderligt nok, at man først efter at have forskrevet dem, anstillede Undersøgelser med deres Bonitet og Pris, som man begge burde have kjendt førend de kjøbtes. De bleve altsaa nu casserede til dette Brug, og man tyede igjen til de hidtil benyttede Kampstenene. — At Gravenes Rensning i Aar begyndte, har jeg allerede forhen bemærket, og modtog Fæstningen til den Ende, i April Maaned, 4 Gevaldiger og 35 arbejdsføre Slaver fra Kjøbenhavns Slave-
 rie. End foretoges i Foraaret endeel Reparationer paa Glaciet, ligesom og 6te Batterie blev alligneret med 5te og 7de Batterie.

J. Mørket havde imidlertid Ondskab og Lumskhed udruget en Plan til Danmarks Fordærvelse, saa

meget sikkrere som den var uventet. I en klog og hidtil hævdet Neutralitet havde Danmark betragtet den Kamp, der hærjede Europas Marker, og fyldte Folkenes Barm med Had og Hæv, saaledes som man betragter et Skuespil, der med Grund vækker Opmærksomhed, fra Parterrets rolige Bænke. Men Alvind saae med Misundelse paa denne Ro, og beredte sig til dens Tilintetgjørelse. Engelland rustede sig, overfaldt det værgeløse Danmark, og berøvede det en Skat, dets Flaade, som vel i sin Størrelse var uden væsentlig Nytte for Landet, men dog var erhvervet ved Folkets Svæd og Penge. Denne Handling maatte oprøre enhver Uvedkommende, hvormeget mere da den, hvis Hjerte slog varmt for Fødelandet og dets Ære. Hvad Under altsaa, at Danmark fastede sig i Armene paa Engellands store Modstander, og saaledes opgav en Neutralitet, hvis Bedligholdelse vilde have sat det lille Danmark i et ganske andet Forhold til Kongressen i Wien, og maaskee fremkaldt dets Forøgelse istedetfor dets senere Formindskelse. At Danmark saaledes skylder Engellands lumste Overfald — thi en ærlig Feide var det ikke, men denne havde heller ikke bragt til Maalet, det tør jeg, med Tillid til Danmarks Genius og Danmarks Borgeres Mod, dristig paa-
staae — alt det, som det siden 1807 har lidt og lider i fysisk og aandelig Henseende, er vistnok udenfor al Tvivl.

I August 1807 viste en stor engelsk Flaade sig i Sundet, paa en Tid, da den danske Armee stod paa Tydsfflands Grændse, for med væbnet Haand at hævde Landets Neutralitet mod Engellands Fiende, og det blev da en let Sag for 30,000 Mand, at overvælde mindre end 3000 Mand regulaire Tropper, som vare paa Sjælland. Cronborg spillede ingen Rolle i dette Sørgespil, thi med mørk Rolighed betragtede den den store Flaades Forbiseiling, uden engang at turde lægge den brændende Lunte til det aabne Fængsel, og saaledes indhylle det uheldsvangre Syn i Røg og Damp. Kongens Regiments Frisolk vare indkaldte, Garnisonen forstærket med 1 Lieutenant, 3 Underofficerer og 50 Mand Kavallerie, og den 8de og 9de Battaillon af nordre sjællandske Landeværns Regiment. Men ogsaa heri laae en Spire til Fordærvelse, idet sidstnævnte 2de Battailloner vare aldeles udisciplinerede og toilcløse, saa at Linie-Regimentet maatte dele sin Opmærksomhed imellem Fienden og disse, uden dog at kunne forhindre Battaillonernes Oplosning ved hele Compagniers selvraadige Vortgang fra Fæstningen *). Den 16de August steg Engellænderne i Land ved Wedbeck, og nu først modtog Commandanten den comman-

*) Vistnok en undærlig Folge af Officerernes totale Mangel paa militair Dannelse.

derende General Peymanns Ordre til at behandle Engellænderne som Fiender. Til Fæstningens Proviantering modtoges, 1000 Tdr. Meel, 11000 Pd. haardt Brød og 500 Lpd. Emær, samt endeel til Bagtslibet bestemt Proviant. Desuden fik man fra Frederiksbærk endeel Krudt, fra Hammermøllen endeel Armatur, ligesom og en fra Christiania til Kjøbenhavn bestemt Transport af Rugler her blev modtaget. Endelig erholdt Commandanten 11700 Rdlr., deels fra Amtstuen paa Esromkloster, deels fra Magistraten i Helsingør. Som en Selvfølge blev samtligt Militair sat paa Krigsfod fra 16de August, hvilken Stilling dog ikke vedvarede længere end til 1ste Novbr. s. A. Den 8de Septbr. modtog Commandanten Efterretning om Kjøbenhavns Capitulation, og tillige Ordre til at ophøre med Fiendtlighederne, og kunde man paa ny anmode de engelske Skibe om Sundtold, men ikke afsøde samme denne. Fyrbet paa Cronborg blev tændt, og Landeværnet sendt hjem. Den 20de Septbr. meddeleste Commandanten, at de engelske Tropper vare indstibede, og fik han tillige Ordre til, ingen Fiendtligheder at øve mod den affeilende Flaade. Den 21de October kastede det gamle Cronborg det sidste Blik paa Danmarks stolte Søeværn, der under Albions Sønner og de gyldne Leopards plettede Flag gled langsomt forbi sin ældre Fosterbroder, og bød ham sidste tauske Levvel, for paa fjerne Have

under Storbritanniens Banner, at ende den Bane, som den under det uplettede Dannebrog havde begyndt. Fred være med dig, du Danmarks Stolt-
hed! Af din Aske skal en Phoenix opstaae, der maaskee engang kan lære Albions Mænd, at Mør-
kets Handlinger aldrig blive ustraffede. Den 26de
October modtog Commandanten Ordre til igjen at
behandle de Engelske som Fiender, og Fyret sluk-
kedes; Garnisonen forstærkedes og bestod af 21de
Artillerie Compagnie, 2 Battailloner Kongens Re-
giment, en Battaillon norske Liv-Regiment, og dette
Regiments tvende annecterede Battailloner. Endes-
lig blev det befaleet at anlægge Skansøre-, Sme-
dehage- og Baadepladsens Batterie til Byens
Forsvar.

Den 10de Januar 1808 gjorde Stormen atter
Skade paa 4de og 5te Søebatterie. I Februar
Maaned foranledigede Overrigs Rustninger, og
dets nærmere Forbindelse med Engelland, Danmarks
Opmærksomhed, og Forsigtighed blev indskærpet
Commandanten. Allerede under 12te Marts blev
al Samfærsel afbrudt, og den svenske Charge d'Af-
faire overført til Overrig, ligesom og den svenske
Consul i Helsingør beordret til at forlade Byen.
For Signaleringsens Skyld blev det enhver Uved-
kommende forbudt, at gaae paa Høiderne langs
med Strandbredden. — Da Generalmajor von
Stricker var gammel og svagelig, og Tiden for-

drede en Mand med Rolighed og Aand, saa blev Oberstlieutenant von Scheel under 13de Marts, samme Dag som Hs. Majestæt Kong Christian den 7de døde i Colding, ansat som Second-Commandant, dog med Tilladelse til at blive boende i Helsingør, i hvilken By han en kort Tid havde været Pladscommandant. Denne Tilladelse blev imidlertid senere, under 16de August s. A., tilbagekaldt, og Oberstlieutenanten anvist Bopæl paa Slottet. I April Maaned opreistes Telegrafen paa Slottets firkantede Taarn; ligesom man og fra samme Maaned besatte Hellebek med et Comando af 1 Officeer og 50 Mand samt 2 Kanoner, og Skandsøre Batterie med et Piqvet af samme Styrke, der dog afgav 1 Underofficeer og 16 Mand til Snekkersteen. Den 2den Mai gav Danmarks Konge, Frederik VI., 5 fattige svenske Fiskere, som en Kaper havde taget paa Kysten af Sverrig, ikke alene deres Frihed, men skænkede dem endog 100 Rdlr. til Bederlag for de Garn, som de ved denne Leilighed havde mistet; en Udelmodighed mod Fiender, som fortjener at opbevares som Mønster. Den 6te Mai besøgte Kong Frederik VI. første Gang Cronborg som Konge, og derefter befaledes, at i Helsingborgs og Mørkeports Raveliner, samt ved den nordre Indgang til Fæstningen, skulde placeres Piqvetter, sidstnævnte 50 Mand stærk, ligesom og 2 3pundige Kanoner anbragtes i Lū-

netten for Schnitters Bastion; endelig forandrede
 Piqvertet paa Hellebek til et fast Commando. Den
 13de Mai beordredes Anlæget af Lappesteens Bat-
 terie paa 10 36pundige Kanoner, 2 36pundige
 Haubiger og 2 100pundige Morterer. Den 21de
 Juli blev det befaleet, at borttage Lommerbrystvær-
 net for 1ste og 2det Søebatterie, samt sænke Bat-
 teriet saameget, at Glaciets Høide kunde tjene
 samme som Brystværn. Da Byens Batterie ingen
 Virkning kunde gjøre formedelst sin Beliggenhed
 inde i Bugten, saa blev samme, ved Ordre af 28de
 Juli, abandoneret, og dets Kanoner forflyttede til
 Hellebek, hvor et Batterie anlagtes; dog bleve
 disse 12pundige Kanoner, allerede i Septbr. samme
 Aar, ombyttede med 18pundige. Paa Skandsøre
 Batterie blev bygget en Døn til gloende Rugler;
 et Bagthuis etableret i Batteriet for Artillerie-Be-
 sætningen, som bestod af bergerligt Artillerie; og
 en Jordhytte opført bag Batteriet for Infanterie-
 Piqvertet. Allerede tidligere havde Ingenieurcorp-
 set faaet Ordre til, at istandsætte Bagerovnene
 paa Cronborg, for deri at kunne bage haardt
 Brød, til de forventede fremmede Tropper. Til
 dette Brug modtog samme et Forstud af 7300
 Rdlr., som tillige skulde anvendes til Sengenklæders
 Anskaffelse til et Lazaret for 600 Mand; dog var
 denne Sum ikke tilstrækkelig til begge Dele, da La-
 zaretten alene kostede 5641 Rdlr. 84 s. Foruden

dette blev endvidere i samme Aar etableret en ny Caserne paa 230 Senge; samtlige Jordbrystværn forhøiede; en ny Pallisadering mod Landsiden begyndt; en forbedret Indretning ved Dvæne til at gløde Kugler i udført; nordre Sides Estakade repareret; en Port sat for Krudttaarnet i Kronværket, og Træfbroen istandsat for Mørkeport. Endelig byggedes 2 Pramme til Brug ved Gravesnes Oprensning. Alle disse Arbejder ere vel for største Delen udførte udenfor Projectet, da samme for Aaret 1808 kun udgjorde 2566 Rdlr. 81 Sk. 3 April modtog Fæstningen 149 Skpd. 2 Lpd. 10½ Pd. saltet Kjød i 210 Ldr. Da der kun fandtes faa Artillerie-Officerer paa Fæstningen, til den forøgede Tjeneste, som nu fordredes, saa blev det under 15de October tilladt, at tage Capitainerne af det borgerlige Artillerie i Tour med disse til Piqvetter. Ved Ordre af 11te Novbr. blev et Stykke af Artilleriets Lavethuus indrettet til et Exerceerhuus for Garnisonen, ved i samme at anbringe Vinduer paa den ene Side, og anlægge et Keergulv. Senere blev i Aaret 1833 Vinduer anbragte paa den anden Side, og i Aaret 1834 blev end et Stykke tillagt af Huset, og Regimentets gymnastiske Apparat flyttet did fra Kirken, hvor det siden Aaret 1810 havde været anbragt og benyttet.

Ved Ordre af 9de Januar 1809 blev den un-

der Commandantstabet henlagte Røeflotille oplagt, og alt Mandstabet permitteret paa 200 Mand nær. At Flotillen immediat laae under Commandantens Befaling, sees ei alene af dette allerhøieste Rescript, som udtryffelig siger: "Kanonslotillen under din Commando," men ogsaa af flere kongelige Befalinger, saasom af 23de Mai, 26de Septbr. og 1ste Novbr. 1811. Et andet Commando Forhold kunde vel heller ikke fornustigviis tænkes, og blev dog i samme Tid oftere paastaet. Paa Grund af den store Correspondence, som især førtes i fremmede Sprog, blev det i Januar Maaned Commandanten tilladt, at antage en Secretair paa Kongl. Gage; senere blev denne Post forvandlet til en Adjutantspost, og givet til Lieutenant af sjællandske Ryttere og Cand. jur. C. v. Schjørring, der beklædte samme indtil han i Aaret 1814 blev Garnisons Auditeur, og senere Overlærer i Helsingørs lærde Skole. Aaret begyndte med en stærk Frost, og da Sundet var fuldt af Drivis, bragte en frisk Kuling af Sydost en svensk armeret Brig, en Drlogsbrig og 3 Konfardimænd i Isen tæt forbi Fæstningen. Den armerede Brig strøg, efter nogle skarpe Skud fra Fæstningen, sit Flag, men Drlogsbriggen først efter at den var truffen af nogle Kugler. Begge maatte imidlertid, saavelsom Konfardistibene, følge Is og Strøm, og saasnart Forstærkning vare ude af Skud, heisede de igjen Drlogsflaget og arbeidede

sig lykkelig bort, medens de 3 Sidstnævnte dreve langs Kysten og bleve tagne af Kystbeboerne. Vel bleve de armerede Skibe forlangte udliveredede, da de havde strøget for Fæstningen, og det aldeles stod i dennes Magt, at bore dem især, hvilket kun Menneſtelighed, og Medynk med Skibenes Kamp med Elementerne, afholdt Commandanten fra; men man nægtede ſaadant, og derved blev det. Et ſaadant Tilfælde er viſnok en Sjeldenhed, men er et afgjort Beviis for, at man maae kjende ſin Fiende, før man ſparer ham. Under 1ſte Februar erholdt Commandanten Ordre til, i Fremtiden at indſende daglig Rapport over de forbi Cronberg paſſerende Skibe; hvilken Ordre endnu er gjeldende. I Marts Maaned blev en Lieutenant anſat ſom Medhjælper hos Capitain Bagtmesteren, iſær med Hensyn til Portens Aabning og Lukning, Morgen og Aften, ſaavelſom oftere til forſkjellige Tider om Natten. Denne Poſt er ſenere, endog efter Fredens Slutning, vedbleven, paa Grund af Capitain-Bagtmesterens Alder og Charge ſom Oberſt. — I Aaret 1809 afgik Commandanten med Penſion og Character af Generallieutenant.

Oberſtlieutenant Moritz von Scheel vedblev Commandantskabet, ſom Interims-Commandant, til Auguſt Maaned 1811, da han blev virkelig Commandant, efterat han den 1ſte April 1810 var bleven udnævnt til Oberſt. Under 18de Mai 1809

toge Engellænderne Den Anholt, hvorom Commandanten underrettedes den 31te i samme Maaned. Efterat Hs. Majestæt i August havde været paa Fæstningen, befalede: at anlægge et Brystværn i nordre place d'armes for 2 3pundige Feltkanoner; at reparere Revetementsmurene om Helsingborg og Mørkeports Raveliner; samt stille Traversen i 1ste Søebatterie fra Contregardens Revetementsmuur. Disse Arbejder bleve imidlertid først indførte i Projectet for 1810, saaledes: Mørkeports Revetementsmuur 5066 Rdlr. 64 $\frac{1}{2}$, Helsingborgs Ravelins Revetementsmuur 3813 Rdlr. 32 $\frac{1}{2}$. Den 24de Decbr. 1809 aabnedes igjen Passagen imellem Helsingør og Helsingborg.

Under 3die Januar 1810 blev det tilstaaet Brødbagnings-Entrepreneuren, at faae 4 Slaver til Arbeidet i Bageriet, imod at betale disse 16 $\frac{1}{2}$ p. hver daglig, og godtgjøre Slavekassen alle Omkostninger for disse 4 Mand. Denne Tilladelse vedvarede til Aaret 1830. Da Freden med Sverrig var sluttet, blev Telegrafen nedtaget om Vinteren, dog vedblev Telegrafbestyreren, og nogle Mand, de ham desuden paalagte Søobservationer. Under 9de Febr. befalede, at Lømmerbrystværnet paa Courtinen imellem nordre Bastion og Mørkeports Ravelin skulle borttages, og Lømmeret anvendes til Omfatninger paa Steenglaciet; samt at et Brystværn af Jord for Infanterie skulde opføres paa

Courtinen, og de der placerede 5 Morterer borttages, hvoraf de 3 skulde anbringes paa nordre Bastions Face, og de 2 paa 6te Søebatterie. Til Steenglaciets Reparation anvendtes desuden i Aar 12000 Rdlr. Da Bygningsmaterialernes Priis var stegen til en uventet Høide, blev ved allerhøieste Rescript af 22de Juli besejlet, at intet Forslag om nye Bygningers Opførelse, eller Hovedreparationer paa ældre, uden høieste Nødvendighed maatte indgives. Projectet for Aaret udgjorde dog imidlertid 24588 Rdlr. 48 ø. En Justitssergeant ansattes i Aarets Løb med 115 Rdlr. aarlig Gage foruden fri Bolig, Mundering og Brød efter Reglementet. Denne Mand fik senere Navn af Stokhuusforvalter, men beholdt samme Gagering og Emolumenter. Under 7de October blev det besejlet Commandanten, at tillade en svensk Kanonbaad, at ligge i Helsingørs Havn, for der at oppebie den til Sverrigs Kronprinds udkaarne Prinds Pontocorvo. Han havde Tilladelse til at see Cronborg, om han forlangte saadant, og skulde da gives en Salut af 27 Kanonskud. Den 10de October kom Prindsen til Helsingør, men gik over Sundet, uden at see Fæstningen. I Decbr. blev besejlet, at det skulde foranstaltes, at Cronborg i 3 Gange 24 Timer kunde provianteres paa 4 Uger for 3000 Mand. De hertil fornødne 46500 Pd. saltet Drefjød, 8718 Pd. Risengryn, 5812

Potter Brændeviin, 700 Ldr. 2l og 3100 Pd.
Salt samledes og oplagtes interimistisk paa Søe-
etatens Proviantgaard.

For Aaret 1811 udgjorde Projectet 19620
Rdlr. 4 ß., hvoraf endnu anvendtes 4415 Rdlr. til
Steenglaciet, og den største Deel af det øvrige til
forskjellige Revetements-Mure. Under 8de Marts
befalede Ingenieurcorpsen, at undersøge om der
fandtes Kilder paa Cronborg, og da at forsyne
disse med Pumper. Saavidt vides var kun 1 Post,
ligesom Kronværkets Port, Resultatet af denne Un-
dersøgelse. Dens Vand er imidlertid mindre godt,
dog drikkeligt. Fra dette Aars April Maaned
veier det danske Flag daglig, fra Solens Opgang
til dens Nedgang, paa Flagbatteriet, medens det
tilforn kun heisedes naar Krigsskibe passerede
Fæstningen. Ved Placat af 8de Novbr. fastsattes
den Betaling, som Skibene maatte erlægge, saavel
for de skarpe som løse Skud Fæstningen blev for-
anlediget til at affyre efter dem. Denne varierer,
imellem et 36pundigt og et 1pundigt skarpt Skud,
fra 20 Rdlr. 4 Mk. til 1 Rdlr. ligesom og imel-
lem samme Kaliber løst fra 12 Rdlr. 4 Mk. til
60 ß. Som sædvanligt ophørte det borgerlige Artil-
leries Tjeneste og Gagering fra 1ste Decbr; ligesom
og en Deel af Artilleriet og Infanteriet permittere-
des. I samme Maaned blev det befalet at oprette
et 14de Søebatterie i Nærheden af Schnitters Con-

tregarde paa 4 24pundige Kanoner. Den 27de December forstærkedes Sædesentionen ved Helsingør med 4 Kanoneer- og 4 Morteer-Chalupper, i Anledning af een fra Østersøen forventende Convoy. Denne Forstærkning afgik igjen den 30 December uden at have udrettet noget. Overhovedet blev, af den ikke ubetydelige Sædesention, som var stationeret i Helsingør, aldeles intet gjort, der for tjente endog kun en Deel af de Bekostninger, som Stationen medtog. Vind og Strøm bidrog vel sit hertil — hvilke den svenske Galei Gedebuffen dog oftere forstod at benytte sig af — men andre Aarsager vare vistnok endnu mere virkende. Den 30te December blev det befaleet, at bygge 2 Bindingsværks Bagthuse til 3 Officerer og 100 Mand, istedetfor 4 Jordhytter. Vistnok havde man fra først af gjort bedre i at opbygge saadanne Huse, end de nok som bekostelige Jordhytter, der aldrig vare tætte, og stedse fulde af Utsi af flere Slags. I dette Aar havde man det Project at fylde Vandgravene omkring den indre Fæstning, da man i Murenes Høide, vist nok med Rette, troede at finde et tilstrækkeligt Forsvar, i Tilfælde af at Fæstningen havde forsvaret sig til en Storm paa disse. Bekostningen ved Gravenes Rensning var vel den egentlige Grund, men man angav ogsaa, at der ved vandtes bedre Plads i Kronværket, hvilken

vistnok var at faae uden denne Opfyldning. Projectet ophævedes inden Aarets Udgang.

Aar 1812 i Februar Maaned blev Commandanten udnævnt til Generalmajor. Ved Rescript af 12te s. M. bleve de kongelige Skove beordrede til, at udlevere 1000 Stkr. 10½ Fods Palisader til 1ste October s. A., og 700 Stkr. inden ultimo Marts 1813. Projectet for 1812 udgjorde 60346 Rdlr. 24 s., hvoraf alene Revetements-Murene toge 29105 Rdlr. 48 s. I August Maaned blev en Commission, bestaaende af Generalmajor v. Scheel, Oberst v. Krag, Overbygningsdirecteur, Professor Hansen, samt Capitain Dvaade, nedsat, for at afgive et Forslag om Cronborg Slots hensigtsmæssige Forandring til Fæstningens Forsvar. Commissionens Indstilling blev ikke bekjendt, men Slotet forblev in statu quo, og hiin har altsaa, af een eller anden Aarsag, ikke været antagelig, omendstjondt Planens Udførelse maaskee havde været ønskelig; thi stedse vil Bygningen, saaledes som den er, være til Hinder for ethvert energist Forsvar. Under 4de Juni blev Regimentschirurg Møller af borgerlige Artillerie ansat som Garnisonschirurg, imod en aarlig Godtgjørelse af 144 Rdlr. Først i Juli Maaned indkaldtes samtlige Permitterede, ligesom og under 1ste August Fæstningens Proviantering paa 4 Uger blev bifalet. Til Sikkerhed for de imellem Kiøbenhavn og Helsingør

seilende Skibe, blev det paalagt Commandanten, at lade disse convoiere af den ham underlagte Flottille.

For 1813 udgjorde Projectet 93153 Rdlr. 18 β. hvoraf alene til Søebatterierne blev anvendt 47280 Rdlr. Bel var saaledes Projectet høit; men dette var grundet i Pengenes ringe Værdie, hvilket iblandt andet kan sees af at man i Januar betalte 1 Rdlr. 64 β. for 1 Pbd. Halm og 1 Rdlr. 3 Mk. for et Pbd. Blaar, som afbenyttedes til Casernes Sengene. Allerede fra 12te Marts blev endeel Artillerie indkaldt, og det borgerlige Artillerie sat i Virksomhed, uagtet Infanteriets Permitterede først under 6te April indkaldtes, og der i denne Maaned befaledes ikke at flyde paa de forbiseilende engelske Skibe, paa Grund af disses Tilbud om ikke at forstyrre den danske Kystfart. I Juni Maaned formørkedes atter den politiske Himmel, i det Communicationen imellem Sverrig og Helsingør indskrænktes til Courerer og reisende Nordmænd. Den 26 August kom Ordre til at opbringe alle svenske, preussiske, russiske og mecklenburgske Skibe, hvilken Ordre fulgtes af Krigserflæringen mod Sverrig, dateret den 3die Septbr., samt mod Rusland og Preussen af 22de Decbr. Fra medio Decbr. d. A. blev Generalmajor v. Scheel commanderet til Kjøbenhavn som Commandant. Oberst von Grüner, Chef for det i Helsingør

garnisonerende 1ste jydsk Regiment, blev ansat til interimistisk at forrette Commandant-Tjenesten paa Cronborg.

Aaret 1814 begyndte med Udsigter til Fred. Den kom, men kun Danas Krone smykkede end Skjoldungens Hoved; Norges Krone var tabt. I mere end et halvt Aartusinde havde Nor og Dan broderlig vandret tilsammen, og Skjoldungers Et var elsket af begge, da et Magtsprog af Jordens Herskere bød Adskillelsen af en Forening, der vistnok mere var grundet ved Liden, indbyrdes Kjærlighed, og fælleds Følelse for den adle Fyrste, der da beklædte sine Forfædres Throne, end paa Naturens Krav. Dette Fredens Budskab var sørgeligt for Alle, men endnu sørgeligere for ham, der med ædel Opoffrelse af Sjæls og Legems-Kræfter havde kæmpet for sit Herredømmes Uafhængighed, og som nu, ene ved Engellands troløse Politik, saae sig berøvet Konnen for sine Anstrængelser, Haabet i hans søvnløse Nætter. Og dog var vistnok Ingen af Skjoldungers Et værdigere Skjebnens Yndest end han; Ingen havde saaledes betegnet sin Bane med Velgjerninger mod Dan og Nor som han; Ingen erhvervet en saa almeen Erkjendelse af Retssind, redelig og trofast Handlemaade, som han, selv iblandt dem der pønsede paa hans Fordærv. Men Retssind, Redelighed og Trofasthed er Dyder, og Politikken kjender ikke disse. Egen-

nytte er dens Sjæl, dens virkende Alt, og saaledes blev Røveren belønnet, medens den berøvede end mere svækkedes.

Freden synes afgjort, da Ordre af 3die Mai befalede 1ste Jydsk Regiment, at indkalde samtlige Permitterede, ligesom det og nogle Dage senere befalede, at de paa Fæstningen endnu ei demonstredede Batterier skulde forblive monterede. Disse Foranstaltninger vare Forbud for Placaten af 11te Mai, der bød at alle norske Skibe skulde anholdes og lægges under Sequester. Imidlertid bleve dog adskillige Forandringer foretagne, der vare Følger af Freden; saaledes sattes det borgerlige Artillerie ud af Tjeneste og Gagering; Lieutenant von Schjerring afgik fra Adjutants-Posten hos Commandanten, og ansattes, med Behold af sin Gage i Regimentet, og med et maanedlig Tillæg af 6 Rdlr., som Garnisons-Auditeur, dog med tillige at føre den uden- og indenlandske Correspondence ved Commandantstabet; Cronborg Caserne belagtes med den paa Fredsfod reglementerede Styrke af 1 Officeer og 36 Artillerister, samt 1 Officeer og 100 Mand Infanterie; og endelig blev Telegrafen nedlagt, og den selv med Inventarium afleveret til Ingenieurcorpsets Materialhuus paa Fæstningen. Ved Collegii Skrivelse af 25de Marts d. 21. blev for Fremtiden Commandanten reglementeret med Fourage til en Hest; ligesom det og under 27de

Mai blev tilladt, at en subaltern Officer af Garnisonen maatte ansættes som Medhjælper hos Capitain-Vagtmesteren Oberst von Nagler, dog uden videre Udgift for den kongelige Kasse. Den 1 April Maaned 1809 givne Ordre, om daglig at indsende en Liste over de Gundred fra Nord- og Østersøen passerende Skibe, blev under 2den Juni d. A. gentaget, med tilføiende, at samme skulde forfattes Nationsviis. De som passerede om Natten og bemærkedes, ligesom og de, hvis Flag om Dagen ikke tonedes kjendeligt, skulde anføres i en Rubrik under Navn af: „Faregæster.“ Generalmajor v. Scheel retournerede igjen fra Kjøbenhavn som Commandant paa Cronborg, og Kronens Regiment indrykkede igjen i Helsingør, begge i Løbet af Sommeren 1814.

I Aaret 1815 blev Cronborg Inventarium foretaget med 40 Psalmebøger til Brug for Garnisonen, til hvilken Ende disse opbevares i St. Mariæ Kirke. Da Lappesteens Batterie var anlagt paa Marienlyst Slots Jorder, der hørte til Slotsforvalterens Tjenstjord, saa blev en aarlig Godtgjørelse tilstaaet denne, deels for Pladsen Batteriet indtog, men især for Veien eller Afdgangen til samme. Da Batteriet nu i Aar blev nedlagt, uden dog at sloifes saa ophørte dog denne Godtgjørelse, imod at Veien igjen tilbageleveredes Slotsforvalteren; ja da man til privat Afbenyttelse overlod

Bygningerne og Batteriets indre Plads, blev det Bedkommende paalagt, at forene sig med Slotsforvalteren om Udgangen til Batteriet. I Følge Collegii Ordre af 18de Novbr. d. A., tilkommer Cronborg Fæstning aarlig udviist 50 Favne storfløet, Bøgebrænde af de kongelige Skove, imod at Modtagerne betale 12 ß. i Stemplingspenge og 4 Mk. 8 ß. i Skovningspenge pr. Favn. Brændet er fordeelt saaledes: Commandanten 14 Favne; Capitain-Bagtmesteren $5\frac{1}{2}$ Favne; Slotsforvalteren $10\frac{2}{3}$ Favne; Den Høistcommanderende Artillerie-Officer, Løjtnantslieutenanten, Garnisons Auditeuren, Ingenieur-Officeren, Materialskriveren og Boldmesteren hver $3\frac{1}{2}$ Favne. I August d. A. begyndte man at tænke paa, at forskaffe Slaverne et bedre Locale, end det de vare i Besiddelse af under Bolden til Høire i Kronværkets Port; men først under 1ste Januar 1816 indsendtes 2 Forslag til denne Hensigt af Fæstningens Ingenieur Capt. von Ovaade. Efter det Første, skulde det da og endnu værende Artillerie-Snedker Værksted, Stokhuusforvalter og Boldmester Boligerne, hertil anvendes; efter det Andet, skulde en ny Bygning opføres ligeoverfor disse anførte; men begge Forslag fandtes for kostbare, og man nøiedes med, dog først i Maret 1817, at foretage nogle forbedrende Indretninger i det havende Locale, og tilstaae hver af Slaverne en Straaesæk og et uldent Dækken til

deres Natteleie. At Forslagene ikke paa den Tid vilde blive bifaldte, kunde man vel med Visshed antage i Forveien, da en allerhøieste Ordre af 20de Decbr. 1815 gjorde opmærksom paa, at Pengenes flette Forsætning intet extraordinairt Arbejde tillod. Imidlertid er det udenfor al Tvivl, at blandt de Ting, som paa Cronborg trænger til Forbedring, er vist nok Slaveriet det, der især burde komme i Betragtning.

Under 8de Febr. 1816 gaves en ny Gageringsplan for Fæstnings Officererne, hvori Commandantens Gage anføres med 1500 Rdlr. foruden Revenant-bons; Capitain-Bagtmesteren 400 Rdlr.; den tjenstforrettende Auditeur 72 Rdlr., og 20 Rdlr. for Skrifternes Overdragelse, samt Stokhusesforvalteren 150 Rdlr. Ligeledes blev den end brugelige Uniform reglementeret ved Ordre af 5te Marts; og Bagtdetaillen i samme Maaned bestemt til 1 Officer, 3 Underofficerer, og 49 Mand Infanterie, samt 1 Underofficer, og 7 Mand Artillerie. Neppe var Freden sluttet, førend man troede at kunne bespare de Garnisonschirurgen tillagte 144 Rdlr. aarlig; men da man blev overbevist om, at Sygdom hjem søger Menneffene ligesaa godt i Fredens rolige Dage, som i Krigens urolige, saa beholdt han dog, ved senere Rescript af 14de Mai 1816, sine 12 Rdlr. maanedlig, hvilke man dog ikke ville ansee som Gage, da man ved Collegii Skrivelse

af 20de Decbr 1816, nægtede ham Forbedringsgave for samme paa denne Grund. Tvende Reserveslanger anskaffedes i Aar til Fæstningssprøjterne, hvilke kostede 1752 Rdlr. N.V. En Forbedring ved Bagterne udførtes ligeledes i Aar, i det Brixerne, som deels vare ødelæggende for Mundering og Rødertøi, deels farlige, især om Natten, for medelst deres Beliggenhed over hverandre, og endelig borttog en alt for stor Plads i Corps de Garde, bleve ombyttede med Stole; hvilken Forandring kostede 247 Rdlr. N.V. Under 18de Septbr. blev Commandanten beordret til, i Forening med Kronens Regiments Chef, at udsøge en Leilighed paa Slottet til Regimentets Munderingskamre, da der oftere var klaget over disses Bescaffenhed i Byen, især af Infanterie-Inspecteuren. Denne Leilighed fandtes i søndre Fløis 2den Etage, og blev Indretningen bekostet af Regimentet selv, imod den fremtidige Oppebærelse af de nationale Munderingskammerpenge. — Gik Aaret 1817 med Stilhed forbi, da begyndte 1818 med en stærk Storm af N. W., som aldeles ødelagte Pfortens Contregarde, og satte en stor Deel af Fæstningen under Band. Dette gav Anledning til, at et af Oberst von Krag og Capitain von Quaade indgivet Project blev antaget, hvorved alle Fæstningens Contregarder gik ind, og Steenglaciet paa den nordre Side blev trukket saamedet tilbage, at de rullende

Bølger ikke mere havde Magt til at ødelægge samme. Dette Arbejde udførtes ved commandeerde Kronarbeidere af Garnisonen, og tilendebragtes i Aaret 1821. Da den Capitain-Vagtmesteren, ved Ordre af 18de Mai 1793, tilstaaede Hauge, her ved tilintetgjordes, saa søgte han Godtgjørelse for det derved lidte Tab, men saadant blev ved Collegii Ordre af 10de Decbr. afflaaet, naagtet det ved flere Leiligheder, i lignende Tilfælde, var Commandanterne tilstaaet. Senere fik Captain-Vagtmesteren Nordre place d'arme anvist til Haugeplads. Den vistnok ældre Befaling, at ingen Kreaturer maatte havees paa Slottet, især Heste, Køer og Svæn, eller Brænde hugges der, for ikke at bestadige Hvælvingerne ved Fugtighed og Rystelse, blev i Aar paa ny indskærpet ved Collegii Skrivelse af 12te Septbr. Da der oftere forefaldt Jurisdictionens Stridigheder imellem Commandanten, og det i Helsingør garnisonerende Regiments Chef, saa blev, i Anledning af en saadan Strid, Commandantsfriveren betræffende, ved allerhøieste Rescript af 6te Mai 1819 bestemt, at deene staaer under Garnisons Jurisdictionen i enhver Forseelse han som Commandantsfriver maatte begaae, da han derimod, i Forseelser udenfor denne Stilling, henhører under Regimentets Jurisdiction. Som en Selvfølge maae han imidlertid ikke afløses, uden at Commandanten underrettes derom, og en anden

Skriver commanderes i den Afgaaendes Sted. Adskillige ældre Anordninger indskræpedes i denne Tid. Saaledes blev under 29de April Rescripterne af 12te Mai 1696 og 15de Decbr. 1758, som forbyde fremmede Nationers Baade at fiske under de danske Kyster, paa ny bragte i Grindring; Saaledes blev ved Collegii Skrivelse, Forbudet om at afbenytte Fæstningsværkerne til Hauger eller anden Dyrkning indskræpet, hvilket dog, ved allerhøieste Rescript af 31te October, forandredes derhen, at, i Tilfælde af Bortforpagtning, Glaciet, som ikke er beplantet, maa pløies Gengang i Forpagtningstiden til 12 Al. nær Glaciets Krone. Ved Collegii Skrivelse af 11te Mai blev det fastsat, at Commandanten, saavel som Capitain-Bagtmesteren, skulde beholde de dem hver af Garnisonen givne 2de Dypassere, men at samme skulde bortfalde for deres Eftermænd. Dog er hermed igjen skeet en Forandring i Aaret 1829, i Faveur af den nuværende Commandant. Ligeledes blev ved allerhøieste Rescript af 30te Juni bestemt, at Justitssergeanten i Fremtiden skulde have Navn af Stokhunsforvalter, dog uden videre Tillæg i hans Embeds Indtægter. I dette Aar nedsattes Lørddeputatet til Fæstnings-Bagterne fra 491 Læst til 414 Læst aarlig. De øvrige 471 Læst til Officierterne ere saaledes fordeelte: Commandanten 80 Læst; Capitain-Bagtmesteren 72 Læst; Slotsforvalteren 66

Læs; Garnisons-Auditeuren 22 Læs; Ingenieur-
 Officeren 33 Læs; Den høistcommanderende Ar-
 tillerie-Officer 33 Læs; Løihuuslieutenanten 20
 Læs; Materialskriveren 20 Læs; Boldmesteren 20
 Læs; Stokhuusforvalteren 50 Læs; Justitsunder-
 officererne 8 Læs; Opsynsmanden ved Brændet 8
 Læs; Commandantens Ordonantsstue 18 Læs; Slots-
 forvalterens Contoir 21 Læs.

Den 5te Juni 1821 var Hs. Majestæt Kon-
 gen paa Cronborg, for at tage de med Fæstnings-
 værkerne udførte Forandringer i Diebyn.

I Aaret 1822 fik Ingenieurcorpsen Tilladelse
 til at nedbryde det i 7 Søebatterie værende Bin-
 dingsværks Baghuus; ligesom det og, ved Collegii
 Ordre af 21de Decbr, blev samme paalagt, at have
 det fornødne Tilsyn med Fæstningsværkerne. Grøn-
 nehauge, som besynderligt nok stedse har været
 Commandanternes Diesteen, i det enhver Afbenyt-
 telse af samme, udenfor den almindelige Exerticie,
 har været disse imod, uagtet Grunden selv aldeles
 ikke henhører til Fæstningens Territorium, men er
 Byens Grund, som i Jordums Dage bebygget, un-
 der Navn af Sandet, ydede Jordskyld til St Ma-
 riæ Kirke, men senere allernaadigst blev lagt til
 Commandanternes Revenant-bons, som i Aar ogsaa
 paa Bane, da Byens Børn bleve forbudte at lege
 og spille Bolt paa Byens egen Grund, hvilken

samme havde anvist til Exercerplads, men ingen-
lunde til Indtægt for Commandanterne.

Under 22de Mai 1826 fik Capitain-Vagtmeste-
ren, Oberstleutenant von Nægler, Character af
Oberst, og paa Grund heraf blev han under 4de
Juni fritaget for at commandere Vagtparaden. I
Decbr. s. A. blev det paalagt Commandanten at
føre Artillerievagten i Tjenstdetaillen, hvilket, be-
synderligt nok, endnu ikke var skeet. Endnu har
imidlertid denne Vagt paa 6 Mand sin egen Pa-
radeplads, og sin egen Afsløsningsstid forskjellig
fra Infanteriets.

I Aaret 1827 fandtes paa Cronborg Fæst-
ning kun tvende Arrester, begge mørke, fugtige og
fulde af Udtøi, hvoraf den ene — den bedste —
blev afbenyttet til Slaverne, og den anden til Sol-
daterne, naar disse skulde udholde Vand og Brød-
Straf eller eenlig Arrest. Allerede i Aaret 1822
fandt man, at Slavernes Arrest var saa usund, at
man for at bøde derpaa maatte give hver Mand,
der udholdt en Dag i samme, 4 ß . Tillæg; ikke
desto mindre blev der først i ovenanførte Aar ind-
rettet en luftig og tør Arrest for Garnisonen i
Gavlen paa Artillerie-Materialhuset. Den mørke
Arrest afgaves til Slaverne og forbedredes ved at
anbringe en Dør fra samme ud til Porten, medens
Indgangen tilforn gik fra Brumstalden. Denne
sidste deelede i 2 Dele, hvorved en Arrest endnu

blev affondret. Allerede tilforn havde man anvist den firkantede Bygning paa Bolden, Vesten for Mørkeport, til Underofficeers Arrest; men da denne ligger fiern fra al Tilsyn, er den i og for sig selv kun lidet anvendelig til sin Bestemmelse. Senere er end et Locale indrettet i Artillerie-Materialhuset ved Siden af det forhen anførte, og dog ere endnu Arresterne, saavel med Hensyn til Antallet som Bestaffenheden, maadelige paa Cronborg.

Den 1ste Septbr. 1829 afgik, efter Ansøgning, Generalmajor von Scheel fra Comandantsskabet med Pension og Generallieutenants Character. Oberst Frederik Ernst von Ohlrogge af Ingenieurcorpsen udnævntes fra samme Dato til Comandant.

Cronborg Slot *) er bygget i reen gothisk Stil, og udvendig beklædt med Kvadersteen fra Gulland. Den indre Deel af Slottets Mure, hvilke have forskjellig Tykkelse i de forskjellige Floie, er opfyldt med Muur- og Kampesteen af større og mindre Dimensioner. Den nordre Floi, hvori

*) Som en Mærkelighed kunde her anføres: at det allerede i Aaret 1577 blev, under Mulket af en feed Dre, forbudt at kalde Cronborg: "Krogen".

Porten til Slotsgaarden er anbragt og forsynet med en Portal af udmærket Skønhed *) , er 18 Alen bred, og dens ydre Muur 4 Al. tyk; vestre Fløi er 25 Al. bred, og dens ydre Muur 6 Al. tyk; søndre Fløi er 28 Al. bred, og dens ydre Muur 5 Al. tyk. Disse 3 Fløie ere tækkede med Kobber. Den østre Fløi derimod er kun 12 Al. bred med en ydre Muur af $3\frac{1}{2}$ Al. Tykkelse, og tækket med Blye. Slottet er forsynet med 2 Taarne, hvoraf det største er anbragt paa Midten af søndre Fløi, og har en Høide af 180 Fod, hvoraf 88 Fod til Taarngangen. Taarnspiret har en Fløi som forestiller en Rytter til Hest i Karriere. I Taarnet findes et gammelt Uhrværk, der ikke er forsynet med nogen ydre Beklædning mod Veierligets Indflydelse, hvilket vistnok, især om Vinteren, har en forstyrrende Virkning paa dets Gang. Det mindre Taarn er anbragt paa Hjørnet der forbinder nordre og vestre Fløi, og er 154 Fod høit. Paa nordre Fløis modsatte Hjørne var et lignende dog noget lavere Taarn, der senere er blevet forvandlet til et Fyrtaarn, som nu har en Høide af 102 Fod til Lygtens Knap.

I Slottets nordre Fløi ere Beboelses Leilighederne for Commandanten, hans Adjutant og Gar-

*) Dette var Thorvaldsens egen Dom om denne ved hans Nærværelse paa Cronborg. Over Porten findes 15F76, og under dette CVI.

nisons-Auditeuren; ligesom og de for de kongelige Hærstaber bestemte Afstrædelses Værelser findes i denne Fløis 3die Etage. Den vestre Fløi afgiver Beboelses-Keiligheder for Slotsforvalteren og Brødbagnings-Entrepreneurens Fuldmægtig *); ligesom og de 6 Bagerovne ere anbragte i nederste Etage **). Kun een af disse er fortiden i Brug, hvori der aarlig forbages imellem 13 og 1400 Ldr. Rug. Under denne Fløis sydvestlige Hjørne er anlagt en stærk, hvælvet Krudtkjelder, adskilt fra Bagerierne ved stærke Mure. Fløien forbindes med den søndre Fløi ved et 80 Fod høit firkantet Taarn, hvoraf hver Side holder 25 M. Den søndre Fløi har Løihuset, Meel og Kornlofterne, og Kronens Regiments Munderingskammer, samt Slotscapellet, som for Diebliffet er nedlagt og ramboneret, men efter et almindeligt Rygte maafee igjen bliver istandsat ***). Den østre Fløi er aldeles indrettet til

*) Brødbagningen paa Cronborg har i lang Tid været et Appendix for Brødbagnings-Entrepreneuren i Citadellet.

**) Disse Ovne, hver især byggede til at forbage fra 150 til 200 Brød, ere gode og hensigtsmæssig anlagte, medens de over samme anbragte Tørreovne næsten alle ere ubrugelige, paa Grund af den til disse værende Udgang. Til hver 2den Oven er en Gydekjedel, som ere uhenigtsmæssig store, og Gensfyrene uden fornøden Træk, hvorved Bagerierne næsten stedsse ere fulde af Røg, som noder Arbejderne til at arbejde for aabne Døre; en Omstændighed der oftere har en skadelig Indflydelse paa Brødet's Bestaaffenhed.

***) Altertavlen til Cronborg Capel blev i Aaret 1576 færdig af Thomas Bildhugger, og betalt med den accor-

Caserne for de paa Fæstningen indquarterede Offi-
 cerer — af Artillerie og Infanterie hver 1 —
 samt Mandskab. I Slotsgaarden, der i en stor
 og rummelig Firkant indeholder 7470 Kvadrat Al.,
 fandtes til 1659 et pragtfuldt Springvand, hvis
 Vandbeholder var et ottokantet Steenværk. I Po-
 lygonens Hjørner vare messing Billeder af Mandss-
 høide anbragte, og imellem disse paa Polygonens
 Sider, Malm billeder af Dyr. Af dette Værk,
 kostbart saavel med Hensyn til Arbeidet selv, som
 til Vandledningen der tilførte det fornødne Vand,
 findes nu intet Spor mere; derimod har man i
 Gaarden allerede i megen lang Tid haft 2de
 Brønde, hvori Pomper ere anbragte, hvoraf den
 ene især giver et udmærket godt og klart Vand.
 I Aaret 1835 er ved den nuværende Commandants
 Foranstaltning endvidere gravet og med Muursteen
 opsat 2 Brønde, som ligeledes begge give godt
 og rigeligt Vand, hvorved saaledes Slotsgaarden
 har 4 Pomper. For Ildbrands Tilfælde har lige-
 ledes Generalmajor von Dhlrogge ladet sætte 2
 Pomper ved Graven tæt ved Rørkeport; en vist-
 nok hensigtsmæssig Foranstaltning, naagt en Ild
 i selve Slottet vel neppe vilde blive at slukke.
 Slottet er som anført, omgivet af 4 irregu-

derede Priis 1450 Rdlr. Den fremstiller Christus paa
 Korset, imellem de 2de ligeledes korsfæstede Nøvere.
 Denne smukke Altertavle er ved Rødtagelsen sønderbrudt.

laire Bastioner, der alle have stærke og høie Re-
vetements-Mure, forsynede med Jordbrystværn, nem-
lig: Flagbatteriet, hvorfra Fæstningens Salut af-
gives, Frederik III., Christian V. og Frederik IV.
Bastion, samtlige forbundne ved Courtiner; af disse
dækkes Courtinen imellem Flagbatteriet og Frederik
III. Bastion af den saakaldte Helsingborg-Kavelin.
Flagbatteriet er casematteret, og har denne Hvel-
ving formodentlig været afbenyttet til Fæstningens
Materialheste, da deri er anbragt Spiltøge til 14
Heste, og der forøvrigt er tilstrækkelig Plads til
Fourage og de fornødne Voitures. Denne Case-
matte er lys og tør. Under Frederik III. Bastion
er anbragt en casematteret Gang, hvis Bestemmelse
jeg ei kan angive; ligeledes er i Christian V. Ba-
stion anbragt en betydelig rund, bombefri Hvelving,
som formodentlig er anlagt til Krudttaarn, og og-
saa oftere dertil har været afbenyttet. Under Fre-
derik IV. Bastion ere 2 Etager bombefrie Hvel-
vinger anbragte til en Besætning af 1000 Mand.
Den øverste Etage er temmelig tør, og modtager
Frysning ved Aabninger anbragte igjennem Hvel-
vingerne, og staaer i Niveau med Mørkeport; den
nederste Etage derimod er fugtig og mørk, og har
Niveau med Vandets daglige Høide i Gravene.
Til disse Casematter føre 3 Tilgange, nemlig: Ho-
vedindgangen fra Mørkeport, og en Afgang igjen-

Uforgjængelig Lov gde dig Eternit her.

nem Taarnet imellem nordre og vestre Fløi, begge til de øverste Hvalvinger; samt en Trappe, tæt til høire fra Mørkeport, ned til de underste Hvalvinger. I Casematterne ere Koge-Apparater anbragte til Brug for Marqvetenteren, ligesom og et Smedeværksted findes i samme, der uafbrudt har været afbenyttet af Artillerie-Smeden til Aaret 1829, da en egen Smede blev opbygget for denne i 10de Søebatterie.

Igjennem Bolden fører den saakaldte Mørkeport, paa hvis indre Side følgende Vers er udhugget over Porten:

Nach Christi Geburt hat man geschriben
 Tausind, fünfhundert und siebenzig sieben,
 Als Friderich der Andere König war
 Zu Dännemark, und in selben Jahr
 Das Schloß erbauet, und Cronenburg nandt:
 Und damit solches blieb bekandt
 Ließ Er es hauen auf diesen Stein,
 In Hoffnung fast zu Gott allein,
 Daß es unter seinem rechten Herrn
 Dem Reich Dännemark zu Glück und Ehren,
 So lange sollt unzerstöhret stehn,
 Als Sonn und Mond am Himmel gehn.

Paa ydre Side af Porten ere ligeledes Vers anbragte. Saaledes paa høire Side af samme:

*) Ita domus antiquis in soelum educta columnis,
 Et belli memores dilue fronte notas!
 Ac seros tutela ingens solare Nepotes
 Regis ad arbitrium nunc reparata Tui.
 Gratia sit Frederice, Tibi, qui damna ruinas,
 Qvi regna e senio rideribusque levas,
 Ut postquam memoris cessarent tempora vitæ,
 Qvosque Tibi longas dent pia fata dies,
 Postquam homines siluere et tot miraculæ famæ
 Saxa tamen laudes, nec peritura sonent.

*) Hæv dig mod Himmelen høit, du Borg paa
 de trofaste Søiler,
 Og af Panden afsvæet blodige Mærker paa Krig.
 Stærkt som kraftige Bærn du skjærme den sil-
 digste Aftom,
 Du som, opført paa ny, kneiser ved Konnig-
 gens Bud,
 Fredrik, dig bringe vi Tak, Ruiner af Gru-
 set du reiser,
 Hæver i Riget igjen Alderdoms Mangler og
 Bræk.
 Lidenne svinde da hen, som os din Gjærning
 bevidne,
 — Skænke dig Himmelen's Gunst, Dagenes
 høieste Tak! —
 Heller ei Menneſker meer omtale ſaa mærke-
 lig Idræt,
 Uforgjængelig Lov yde dig Stenene her.

*) Reparata est arx Croneburgi Anno 1664.
 Rerum potiunte Frederico ejus nominis tertio,
 & primo Danorum rege hæreditario.

Paa venstre Side:

**) Hic ubi diffusum frenans Oresunda profundum
 Balthicæ Thetæi tuis limina ponit aquis
 Tollitur alta solo regum domus incluta, Martis
 Area & arctoi claustra vetusta maris,
 Quæ nuper belli sævis concussa ruinis,
 Nunc denua antiquum tollit honore caput.

*) Cronborg blev opbyggt paa ny i Aaret 1664
 under Frederik, af dette
 Navn den tredje, og den første Arvefænge i
 Danmark

**) Hvor Øresundet det udbredte Dyb betvinger,
 Og Østerhav! din Bølgestrøm en Dæmning
 Og Kongeborg der stolt sig reiser op fra

En Røngeborg der stolt sig reiser op fra
 Gorden,

En Val for Krigens Gud, den gamle Bom
 For Nordhav!

Nys styrket ned i Gruus, mens Krigens
 Rødsler herjed,

Den hæver nu paa ny sit hæderfranske Hoved.

Hanc tutam vis esse diu, vis patriam salvam,
 Quæ dani dos est nominis adde fidem.
 Condat castra, urbes, arces bellona domosque,
 Et varium dextræ bellipotentis opus;
 Arx invicta una est, cui propugnacula cingit
 Una fides, unum pectus & unus amor.

Over Porten staaer anført Alarstallet 1664.
 1696 og 1750 tilligemed efterfølgende Inscriptioner:

Dominus providebit. — En dieu mon Esperance.

Renovata ab augustissimo Christiano quinto.

Dominus adjutor. — Reparata hæc porta.

Paa nordre Side af Friderici Quarti Bastion
 findes efterfølgende Vers, hvis Beglævers Jorgylde-
 ning for faa Aar siden blev opfrisket:

*) Inelytus hanc celsam Fredericus condidit arcem

Vil du den tryk, skal stande, vil du dit Dan-
 marks Vel,

Blis Trofasthed, det Oldtids Præg paa Dan-
 nerfolket!

Bellona Byer, Leire, Skanser, Slotte bygger,

Og hvilke flere Værker Kampens Lykke reiser!

Den Fæstning han indtager ei om hvilken

værner

Et trofast, enigt Folk, som Fædrelandet elsker.

**) Bergen den høie her byggedes af den mægtige
 Fredrik,

Nomine qvi simul et sorte secundus erat.
 Rex pius et justus, mitis robustus in armis,
 Qvi tamen invitus prætulit arma togæ.
 Cui regina Thoro vixit sociata regali
 Meckelburgiaca nata Sophia domo,
 Qvæ pariter virtutis amans, studiosa mariti,
 Pignora conjugii plena decore dedit.
 Ergo ubi placatos ageret rex impiger annos,
 Structura tanta mole peregit opus.

Anden var han af Navn, hellig var han af
 Færd.

From, retfærdig og mild som Kongig og
 kraftfuld i Kampen,
 Nødigen drog han dog Sværd, Freden han
 elskede meest.

Guldt ved kongelig Side ham sad en elskelig
 Drottning,

Hiin Sophia saa prud, baaren i meklenborgsk
 Huns;

Dyden hun elsked som han og ømt hun fav-
 net sin Hunsbond,

Mangt et Elstovens Pant stænket ham herlige
 Liv.

Laug Kartovernes Torden og smilede Freden
 i Landet

Estrar da Kæmpværket her fattede Kongen
 i Hu.

Manevitque arcem, velut adspicis, haud quod

in ista

Spem sibi tutelæ, præsidiique locit,

Nec velut antiquo structo babylonis ovando,

Iacet ut humana robora facta manu.

Iste dedit poenas fastus, dum septimus annus

Cerneret amentem persimilemque feris.

Rex nihil ostendat danus; Se credit & optat

Præsidio tutum solius esse dei.

Seit bene, ni faveat nummen, quod robora nulla

Borgen han standse, som du den sfuer, men

ikke paa denne

Sætter han daarligt sit Haab om den bestjær

mende Hjælp.

Et som hiin Babylons Drot, da Bærket var

jublende fuldført,

Brammede fordem, som om Styrken fra Men-

nesket kom.

Straf for Hovmod han leed, thi paa den

syvende Sommer

Foer han affindig omkring, liig et umælende

Dyr.

Dog Dankongen ei taabelig praler, men Haa-

bet han sætter,

Som det sikreste Bærn, ene til Himmels

Gud.

Staaer ei Herren os bi, da svigter, det veed

han, alt Mandsværk,

Vel chalybe & duro facta adamante juvent.
 Ergo det astrorum, terræque marisque creator,
 In quo spem solo rex Fredericus habet.
 Prosper ut diu & soboles serique nepotes
 Has habitent firma pace vigente domos.

Ad regis ipsius mandatum

Thyco de Brahe
 fecit.

Var det end bygget af Staal, var det som
 Demanten haardt.

Nei til Stjernernes Gud, til Havets, til Jor-
 derigs Skaber.

Ene ved hamnem saa huld finder vor Fredrik
 sig tryg,

Stjærte da Himmelen ham, hans Børn og
 sildigste Afkom

Her i velsignende Fred varig at fæste sig Bo.

Efter Kongens egen Befaling
 har Thyco Brahe skrevet dette.

(Disse metriske Oversættelser, som jeg troer ville være
 mine Læsere velkomne, skylder jeg Hr. Adjunkt Schow's Be-
 redvillighed.)

Broen over Graven fra Mørkeport dækkes af Mørkeports Ravelin, og iøvrigt omgives den anførte Slottets Befæstning paa den østre Side af Søebatterierne, og paa de 3 andre Sider af brede Bandgrave. Disse omgives igjen af det saakaldte Kronværk, der bestaaer af 6 Bastioner, nemlig: Nordre, Dronningens, Kronprindsens, Prindsessens, 1ste søndre, og 2den søndre Bastion.

Inden for Kronværksvolden findes, paa nordre Side af Porten, en Bygning, i hvis ene Ende Kattriner ere anbragte, og hvis øvrige Deel afbenyttes af Artilleriet til Materialhuus; paa venstre Side af Porten, en Bygning, hvori er anbragt 2 Arreste, dernæst Artillerie = Snekerværkstedet, og endelig Beboelsesleilighed for Stokhuusforvalteren og Boldmesteren. Under Courtinen imellem Kronprindsens og Prindsessens Bastion, som derfor er opsat med en Kampesteens Muur, ligger Marquetenteriet, som kun er vigtigt med Hensyn til Glasvernes Forpleining. Til denne Bygning grændser Materialsfriverens Bopæl. Derpaa følger 2 lange Træbygninger, hvoraf den til Høire, er anvendt Garnisonens Infanterie til Voltigeer og Exercerhuus, til hvilken sidste Bestemmelse det dog kun afbenyttes om Vinteren og i slet Veir; den øvrige Deel af Bygningen tjener til at opbevare Lavetter og Raporter af de nedlagte Kanoner i, hvilken Anvendelse ligeledes den paa venstre Side

liggende Bygning har. Denne sidstnævnte Bygning, afsonderer Fæstningens Kalkegaard og Materialskriverens Hauge, ligesom førstnævnte Bygning begrænser Ingenieur-Officerens Hauge og Materialgaarden. Mellem denne og 1ste søndre Bastion ligger Fæstningens store Krudttaarn med F. IV. over Døren, ligesom Commandantens Staldbygninger ere opbyggede imellem Kalkegaarden og 2den søndre Bastion. Under Kronprindsens Bastion ere 3 Hvalvinger anbragte ved Siden af hverandre, hver 70 Al. lang og 5 Al. høi under Buen. Hver Hvalving har sin Indgangs-Port imellem Bastionens Voldbakker, og iøvrigt ingen Forbindelse med hverandre.

Fra Kronværket er anbragt 4 Udgange, hvoraf 3 til Søebatterierne, nemlig: igjennem søndre Vandport, der gaaer under 2den søndre Bastions Courtine, igjennem nordre Vandport der gaaer under nordre Bastion, og endelig igjennem Mørkeports Ravelins Stakadeport til 6 Søebatterie. Hver vedporten gaaer igjennem Courtinen imellem Dronningens og Kronprindsens Bastion, og dækkes af Württenbergs Ravelin. Denne Port har 3 Buer, hvoraf dog kun den midterste afbenyttes til Pasagen, medens de 2de Sidebuer ere aflukkede mod Graven. Paa Portens indre Side findes med forgyldte Bogstaver:

Reparata ab augustissimo Friderico quarto.

Paa den ydre Side er Cvi. tvende Gange anbragt, og desuden Narstallene 1690, 1735 og 1824, tilligemed efteranførte Vers af Biskop Thomas Ringo:

Gak ind om du est værd jeg lader op min Bue
 At aabne Pladsen til det kroned' Slot at stue.
 Tre Konger det har ført af Vand og Ild og
 Skuddet trodzt Havet Slug, trodzt Brand, trodzt Fienz
 Trodzt Alledøds Anglebrudd.
 Nu har Kong Christian den Femtes Magt og
 Bygt Kroneværket trodzt hver Alvind-Sjuges rief.
 Gud give Kongen og hans Elegt en ævig
 Saa længe Drosund skal kysse Cronborg Fodd.

Under dette Vers staaer: Renovatum 1730.

Under Volden til Høire Side af Porten er Slaveriet anbragt, og lige over for dette, til venstre af Porten, Vagt-Loalet, bestaaende af en Vagtskue for Officeren, og een for Mandskabet, indenfor hvilken sidste tvende Arrester ere anbragte, hvoraf den ene faaer Lygning ved et Vindue, som gaaer ud til Hovedgraven; den anden er mørk. Desuden findes paa denne Side 2 Arrester for Slaverne. Alle disse Localer afgive fugtige og vistnok ikke sunde Opholdssteder for samtlige Bed-

kommande N. Broen som fører over Graven er 80 M. lang.

Fæstningen er omgivet med en dyb Vandgrav, og har 2 Raveliner til Courtinernes Dækning, nemlig Württemberg og Scholtens Ravelin, der ligeledes omgives af Vandgrave af samme Dybde som Hovedgraven. Det Hele omgives af den bedækte Bei, der ved nordre og søndre place d'armes sættes i Forbindelse med 1ste og 13de Søebatterie. Den bedækte Bei har formedelt dens Dybde, siden seneste Forandring med Fæstningen, faaet dobbelte Banqvets, og saaledes er Generalmajor v. Schnitzers Project i Aaret 1716 bragt i Udførelse. I 1835 er den indre Fæstnings Brystværn forhøiet, hvilket ligeledes i Aaret 1836 er paabegyndt med Kronværkets Brystværn. Mod Søsiden omgives Fæstningen af 13 Søebatterier, hvoraf 1 Morteer og 12 Kanon-Batterier. Af disse sidste ere 4 steds

*) Et Bagthuis paa 6 Fag og 2 Stager, lagt lige for Kronværks-Porten, vilde ikke alene afhjælpe denne men ogsaa flere Mangler. Nederste Etage afgav Gang og 2de Bagtværelser, medens 2den Etage frembød en Officer-Arrest, og en Stue til Krigsretter og Forhører, som vel have paa Slottet, men hvis Høide og Størrelse gjør den om Vintertiden nesten ubrugelig. Omgivet med et Jerngitterværk, afgav samme en Sikkerhed i et Slaveoprør, som nu den aabne Hvælving, hvori Bagten staaer, aldeles ikke afgiver. Ved dette vilde desuden den Mangel paa Arrester, som oftere er til Hinder for Retspleien i Garnisonen, afhjælpes, idet det nuværende Bagt-Locale hertil passende kunde afbenyttes, og saaledes den nu ubensigtsmæssige Underofficers Arrest afgives til Artilleriet, som den ligger beqvemt for.

monterede, og Kanonerne beslyttede mod Veirli-
gets Indslydelse ved Træbygninger, opreiste over
samme. De nedlagte Kanoner ere overstrøgne med
Steenfuls Olie til samme Hensigt.

Fæstningen har 2 Vagter

a. Hovedvagten. Infanterie. 1 Inspectionshavende
Officer, som dog om Natten maa være paa
Vagten, 1 Sergeant, som har Dagvagten, 2
Underofficerer, 1 Tambour og 29 Mand. Der-
af har 1 Underofficer Commandoen, og den
anden Tilsyn med Arrestanterne; Af Mandsskabet
er 2 Mand Gefridere og de øvrige afdeelte til
9 Poster, nemlig: For Gevær; Gefrider og
Skildvagt ved Bommen; paa nordre Bastion;
paa Dronningens Bastion; over Slaveriet; paa
Prindsesse Bastion; ved Krudttaarnet og en Ho-
neurspost for Commandanten. Om Natten af-
gaae Gefrider og Skildvagt ved Bommen og
Posten paa nordre Bastion; disse placeres nu:
paa Broen fra Würtenbergs Ravelin, paa Ho-
vedbroen og i Mørkeports Ravelin.

b. Flagbatterievagten. Artillerie. 1 Underofficer, 1
Constabel og 6 Mand, som har een Post for
Vagten, og 1 ved Krudttaarnet i Slotsgaarden.
Den første Postes vigtigste Forretning er, at
optegne de forbiseilende Skibe nationsviis.

Slaveriet paa Cronborg er næsten ligesaa
gammelt som Kronværkets Anlæg; men samme

var i de første Tider kun bestemt til et Sted, hvor
 den med sine Tjenere og Bønder misfornøiede
 Stormand, kunde hensejtte disse kortere eller læn-
 gere Tid, for der at arbejde med Skibkarren,
 hvortil de i Ordets egentligste Forstand vare lænkede
 Dag og Nat; og mangen en fornem Mands La-
 kai maatte den Tid saaledes affone Forseelser, der
 nu neppe vilde paadrage ham hans Afsted, hvilken
 imidlertid ei heller dengang altid var en Følge af
 Fæstnings Arbeidet. Senere dømtes Forbrydere til
 Cronborg Slaverie, og da det strenge Fæstnings-
 Arbeide krævede Arbeidsvante Hænder, bleve flere
 Gange Slaver afleverede til Cronborg, især fra
 Kjøbenhavn og Bergen. For Nutiden ere de fleste
 Slaver Holstenere. Slaveriet er, som forhen an-
 ført, anbragt i Hovedporten under Bolden til Høire,
 og bestaaer af 4 smaae Hvalvinger, hvori 47 Sla-
 ver, i 1ste 12, i 2det 14, i 3die 9 og i 4de 12,
 have Natteleie og daglig Ophold i den Tid, de
 ikke anvender til Arbeide. Dog kan de i Portens
 Sidehvalving, der er affondret fra Hovedporten
 ved et stærkt Tralværk, søge den friske Luft, som
 deres egne Hvalvinger, naaget de deri anbragte
 Luftforstene, dog ikke alt for overflodigt er forsy-
 net med. Paa den Tid da Slaverne bleve indlagte
 i de nu i Brug værende Hvalvinger, var hele
 Antallet bestemt til 18 Stkr.; hvilket kan sees af
 Oberst og Interims-Commandant, Kammerherre von

Fircks Indberetning 1764 til Krigs-Directoriet, hvori anføres, at der kun fandtes 9 nærlige og 5 ærlige Slaver paa Cronborg, og at der saaledes manglede 4 i det befalede Antal. Men allerede i 1767 var dette forøget med 6, og i 1779 fandtes paa Cronborg Fæstning 85 Slaver. Da disse ikke kunde rummes i det egentlige Locale, og Commandanten ikke turde have dem i Mærkeports Bagstuer, som Fæstningens Ingenieur foreslog, saa blev Scholtens Ravelins Bagthuus, efter General Huths Ordre, indrettet til 12 Slaver, og de øvrige sandsynligviis anbragte i Casematterne under Kronprindsens Bastien; i det mindste var dette Commandantens Forslag. Slavernes Antal har senere aftaget, og i de sidste 20 Aar varieret imellem 50 og 35.

I Aaret 1826 blev et nyt Reglement givet for Slaveriet, hvilket traadte i Kraft fra 1ste Januar 1827. Fra den Tid har Slaveriets Status været saaledes:

3503	52	3882	73
310	40	213	04
300	11	211	08
306	76	033	11
323	91	118	01
340	10	300	00
321	02	332	03
338	20	504	00
440	81	303	00
310	58	301	12
300	0	300	0

[illegible]

I Hovedsummen maa dog affortes det som Fortificationen aarlig betaler til Slaveskassen for Arbeide, hvilket godtgjøres denne med $18\frac{2}{3}$ R. r. S. daglig pr. Mand, da disse Summer dog maatte udbetales til frie Arbeidere, naar Slaverne ikke fandtes paa Cronborg. Disse Summer andrage for Aaret 1831. 302 Rbdlr.

1832. 358

1833. 401

1834. 435

1835. 590

Summa 5 Aar : 2086 Rbdlr.

Som efter Middeltal udgjør aarlig 417 Rbd. 19 S. hvilke fradragne foranførte Middeltal 2842 Rbd. 68 S. giver den Summa 2425 Rbdlr. 49 S. som Slaveriet paa Cronborg aarlig har kostet Statskasser. Ifølge Reglementet erholder en Underofficer i Lønning 16 S. daglig, og Munderingsstykker saaledes:

hvert 8de Aar 1 Chacot.

4de 1 Kappe og 1 Ponpon.

2det 1 Sabelqvast, 1 Halsbind, 1

West, og 1 Felthue.

1½ 1 Kjole.

1 Par Burer, 1 Par Støvlet

1 Par Soller og Skiffer.

1 Par Skoe, 1 Par Strømper,

1 Skjorte.

Slaven faaer 6 β . r. S. daglig, hvoraf dog indeholdes til Middagsmad 3 β . Til Paaklædning: hvert 2det Aar 1 Kjele, 1 Trøie, 1 Hue, 1 Halsbånd, 1 Par Buxer, 1 Par Læderstoe, 2 Pr. Træestoe, 2 Pr. Strømper, 2 Stjorter. Efter Reglementet skal Slaveriet kun have fast 1 Sergeant og 2 Underofficerer, men kan for øvrigt af Garnisonen requirere indtil 8 Mand, til Brug ved Slavernes Bevogtning paa Arbejdet. Disse lønnes som de faste Underofficerer, men erholde kun af Slavekassen Forskjellen imellem Musketeers og Underofficeers Lønning og Undermundering, med respective 8 β . og $\frac{1}{2}$ β . daglig, da de med førstnævntes Lønning og Brød forpleies ved Regimentet. Naar de faste Underofficerer commanderer paa Arbejde med Slaverne faae de et Tillæg af 3 β . r. S. daglig.

Ved Placat af 26de Juli 1820 bleve Slaverne i Kjøbenhavns, Cronborgs og Nyborgs Fæstninger underlagte vedkommende Garnisons Jurisdiction, i ethvert Tilfælde, som maatte gjøre det nødvendigt, at hælde Dom over dem til Undgjeldelse, for paa denne Maade at forforkte Proceduren i saadanne Sager. Ligeledes er i Aar en meget gammel Ufsik afføst, den nemlig, at Slaveriets Profoss selv var Slave, og maatte saaledes afstraffe sine Kammerater. Man har nu antaget en civil Per-

son fra Helsingør, til at udføre Executionerne med
Kat og Lamp.

Naar man undtager Slavernes vist nok ikke
sunde Opholdsted under Jorden, hvis Indflydelse
dog meget formindskes ved hans næsten daglige
Anvendelse til Arbeide i fri Luft, saa afstrækker
hans Tilværelse paa Cronborg vist nok ikke fra
Forbrydelser.

Saa stat da, Croneborg, indtil den sidste Draabe
Er tørt af Dresund, bliv, som vi ville haabe,
Din Konges Vre, bliv en Styrke for vort Land,
En Torn i Diet, paa din listig Avinds Mand.

Kingo.

1. Die erste Aufgabe ist die, die
 2. Die zweite Aufgabe ist die, die
 3. Die dritte Aufgabe ist die, die
 4. Die vierte Aufgabe ist die, die
 5. Die fünfte Aufgabe ist die, die
 6. Die sechste Aufgabe ist die, die
 7. Die siebte Aufgabe ist die, die
 8. Die achte Aufgabe ist die, die
 9. Die neunte Aufgabe ist die, die
 10. Die zehnte Aufgabe ist die, die

En Korn i Tiet, haa den liden Skindes Mand.
 Din Konges Wter, haa en Statte for wort Land,
 Et turt af Dronning, haa vi alle haaber,
 Saa stat ha, Cronenborg, indtil den hofte Dronde
 o p u i R

Cronologisk Fortællelse

Sejnsmand og Commandanter paa Cron-

A N M A N G.

fra 1584 til 1836, begge Aar inklusive.

1. Berthold Stephan første Sejnsmand fra 1584—1599.
2. Eren Rasmussen 1599—1599.
3. Ditlef Høld 1599—1603.
4. Nielsens Høld 1600—1604.
5. Jocham Bülow 1609—1619.
6. Christoffer Basse 1619—1629.
7. Jørgen Høld 1623—1637.
8. Jørgen Høld 1627—1641.
9. Jørgen Høld 1641—1643.
10. Nielsens Høld 1643—1658.
11. Christoffer Basse første Sejnsmand 1658.
12. Christ. Densgaard 1658—1660.
13. Christoffer Høld Commandant fra 1660.

.D R R R R R

Cronologisk Fortegnelse

over

Lehnsmænd og Commandanter paa Cron- borg Slot og Fæstning

fra 1584 til 1836, begge Aar inclusive.

1. Gerhard Rantzau første Lehnsmænd
fra 1584—1590.
2. Steen Maltesen 1590—1595.
3. Ditlef Holck 1595—1600.
4. Regens Ulfeldt 1600—1609.
5. Jochum Bülow 1609—1619.
6. Christopher Basse 1619—1623.
7. Jørgen Urne 1623—1627.
8. Frederik Urne 1627—1641.
9. Johan Ulrick Gyldebrand 1641—1645.
10. Arndt van der Kula 1645—1658.
11. Christopher Bilde sidste Lehnsmænd . 1658.
Svensk Occupation 1658—1660.
12. Gen.-major Eiler Holck Commandant fra 1660.

13. Generalmajor Hendrick von Osten til 1686.

Under ham vare ansatte som Vice-Commandanter:

Oberst von Dersig.

„ von Hartwig.

„ von Schack.

Oberstlieutenant von Witberg.

Major von Leopold.

14. Jacob von Geweke . . . 1686—1694.

15. Brigadeer Erasmus von der Pforten
1694—1710.

16. Hans Friderik Reegel 1710—1710.

17. Gen.major Christian v. Rodstehn 1710—1711.

18. „ Johan Peter von Ingenharn
1711 1712.

19. Oberst Christopher Heinrich von Moltke
1712—1713.

20. Generalmajor Michael Christopher v. Schnitter
1713—1725.

21. „ Hans Phillip von Praetorius
1725—1732.

22. „ Dittles v. Revenfeldt 1733—1742.

23. Generallieutenant Johan Frederik v. Brocken-
hous 1742—1747.

Generalmajor v. Dombroick Interims-Com-
mandant fra 1747—1748.

24. Generalmajor Gustav v. Grüner 1748—1759.

25. Generallieutenant Johan Georg v. Moltke
1759—1764.

- Oberst von Fircks Interims-Commandant
1764—1765.
26. Generallieut. Andreas v. Hauch 1765—1785.
Commandant-Tjenesten forrettede i hans Tid:
Oberst von Moltke . . . fra 1773—1776.
" von Barner . . . 1776—1779.
Oberstlieutenant Generaladjutant v. Ellbrecht.
fra 1779—1784.
Generalmajor v. Barner . . . 1784—1785.
27. Generalmajor von Bessel, virkelig Commendant fra 1785—1788.
28. " Francois d'Aubert 1788—1793.
19. Oberst von Stricker. . . . 1793—1809.
20. " Moris v. Scheel . . . 1809—1829.
31. " Fr. Ernst von Dhlrogge 1829.

Oberst og Kammeuherre Fircks Indberetning til General = Krigs = Directoriet om Cronborg Fæstnings Revenant-bons, de Dato 1ste Februar 1764.

1.

Den saakaldte Grønnehauge, der er udlagt til Exercerplads for Garnisonen, men tillige bruges til Græsning for Røer, af hvilke omtrent 14

Etykker kan fødes derpaa. Naar man hertil føier Græsningen paa de indvendige Fæstningsværter, der gjort til Høe, afbenyttes deels til Vinterfoder for Commandantens Heste og Røer, og deels sælges, for af de indkomne Penge at kunne kjøbe Halm til ovenanførte Kreaturer, saa kan denne Artikkel i det høieste ansættes til 300 Rd. (Capitain Bagtmesteren, Proviantsfervalteren og Garnisons-Præsten havde da Frihed til, at sætte hver en Røe paa Græs paa Grønnehauge uden Betaling.)

2.

Et Etykke Græsning tilhørende Fæstningen, hvilket i gode Aar kan anslaaes til 50 Rd.

3

Græsningen paa nordre Sides Glacie anslaaes ligeledes til 50 Rd.

4

En Plads paa den nordre Side udlagt til Rjølshauge for Commandanten, anslaaet til 30 Rd.

5

En lignende Hauge paa den søndre Side, der bestaaer i en lang, smal Gang, men hvis Nytte dog kan taxeres til 50 Rd.

6

Fisteriet i Fæstnings-Gravene, som, naar den

Nytte Commandantens Kjøkken har deraf iberegnes,
med Billighed kan anslaaes til 120 Rbd.

7

Til Ildbrand og Lys er Commandanten aller-
naadigst tilstaaet:

80 Læs Løv à 18 fl.	30 Rbd.
42 Læs Brænde à 18 fl.	15 — 36 fl.
544 Lys à 1 fl. er . . .	11 — 16 .

Summa 57 Rdlr. 4 fl.

Men eftersom man, begribeligt nok, ikke kan kom-
me ud med en saadan Sum til disse Fornødenhe-
der, saa modtager Commandanten, af de med Løv
og Brænde til Byen indpasserende Vogne, hvad
Afgift disse i Porten hver især maa erlægge i
Løv og Brænde; hvoraf endeel anvendes til By-
vagnernes Opvarmen, medens det Dverblevne af-
benyttes af Commandanten.

8.

Den paa Fæstningen værende Marqvetenter
har i de senere Aar givet 20 Rbd. aarlig, for Til-
ladelsen til at drive Marqvetenteriet.

9.

Commandantens Frihed til den lavere Jagt
paa Glaciet, er mere at regne til Fornøielse end
til Nytte, og kan altsaa ikke anslaaes høiere end
til 4 Rbd.

10.

For den Tilladelse som Fiskere meddeles til at fiske i Nærheden af Fæstningen, hvilket ellers ikke paa en vis Distance om samme maa skee, leveres aarlig nogle Retter Søefisk, hvis Værdie vil kunne anslaaes til 10 Rd.

11.

Rigeledes erholder Commandanten en Leveranse af Storbildt, som ogsaa beregnes efter et vist Antal Retter. Men da disse Gaver ere afhængige af Kongens Naade, saa ere de ikke at udsætte i Penge-Værdie.

Beskaffenheden af Cronborg Fæstnings Revenant-bons d. 1ste Septbr. 1836.

1.

Grønnehaug der, paa Grund af Oversvømmelse af Saltvand, og den store Brug saavel af Infanteriet, som af det kongl. og borgerlige Artillerie, næsten intet Græs frembringer, saa at i det høieste nogle Faar af og til kan finde nogle Timers Næring der, afgiver for Tiden aldeles ingen Indtægt for Commandantskabet.

Saavel nordre som søndre Glacie dyrkes indtil Træplantningen, og giver saaledes et væsentlig Bidrag til Commandantens Kreaturers Underholdning.

3.

Græsningen paa Fæstningen selv er, paa Grund af de mange Arbeider paa Bærkerne, af liden og forskjellig Betydning, og det saameget mere, som Indhøstningen nu stcer paa Commandantens Beføstning, medens den tilferm udføres ved frivilligt Arbeide af Garnisonen.

4.

Commandantens Hanger, som indtage hele det Indre af Scholtens Ravelin og et temmeligt Stykke af den saakaldte Paradeplads inden for Kronværksporten, ere af væsentlig Nytte for Commandantens Huusholdning.

5.

Fiskeriet i Gravene er for Liden af liden Værd, men kunde vistnok retableres.

6.

Af Ildbrændsel er Commandanten tillagt 14 Tønde Brænde og 80 Læs Tør, hvert Læs regnet til 250 Tør. Af Lys modtager han aarlig omtrent. 5 Lpd.

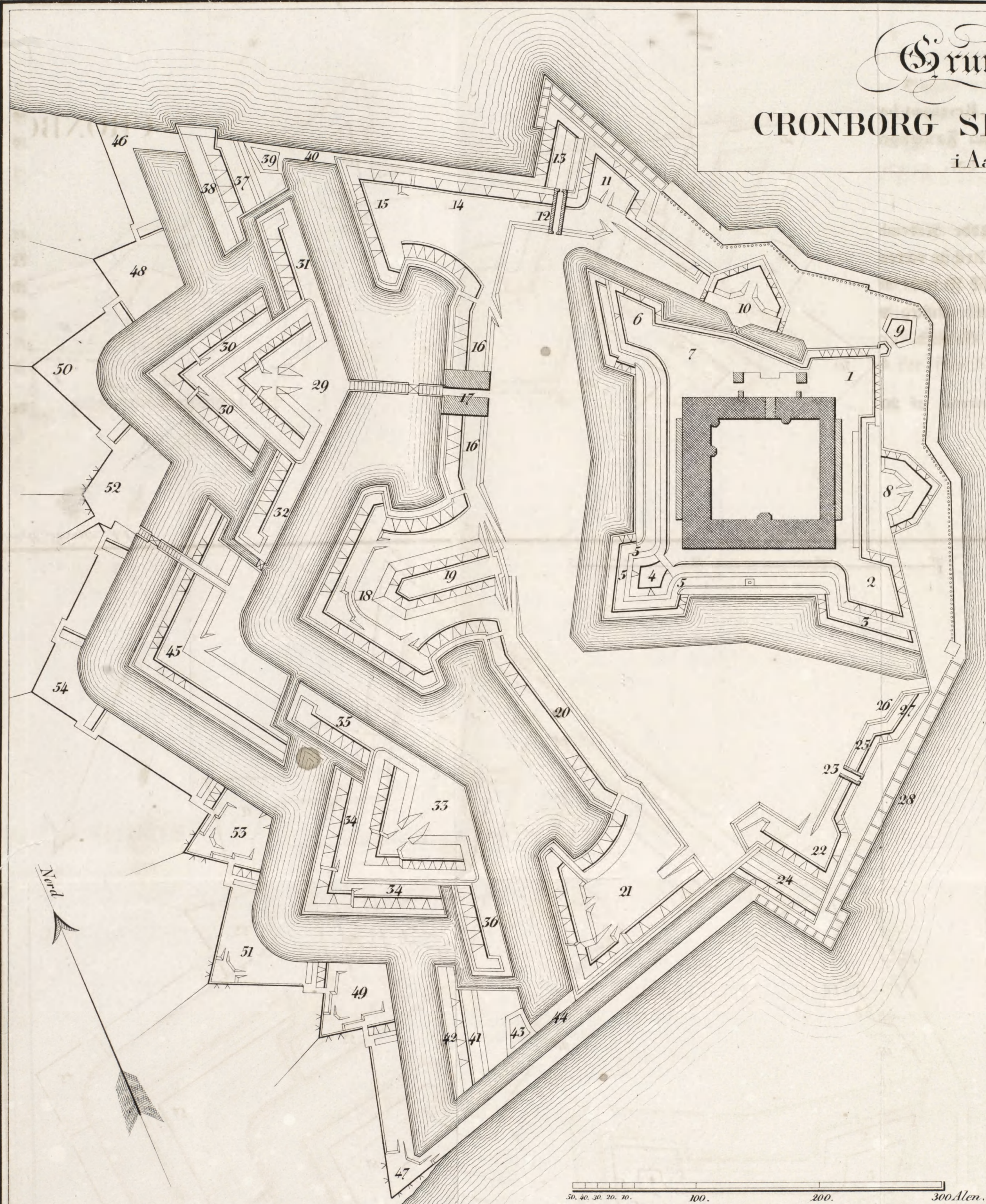
7.
Alle øvrige forhen eksisterende Revenant-bons
ere bortfaldne, paa Jagten nær paa Fæstningens
Grund, hvilken aldeles ingen Værd har.

I Følge Ordre blev, under 22de November
1771, en Deel af de i Cronborg Archiv værende
Skrifter og Documenter, samt et Blif Futeral med
nogle Tegninger, betræffende et Havne-Anlæg ved
Helsingøer, afleverede til det kongl. Cabinet.

Ved kongeligt allernaadigt Rescript af 20de
Febr. 1835 til Amtmanden over Frederiksberg Amt,
er blandt andet fastsat:

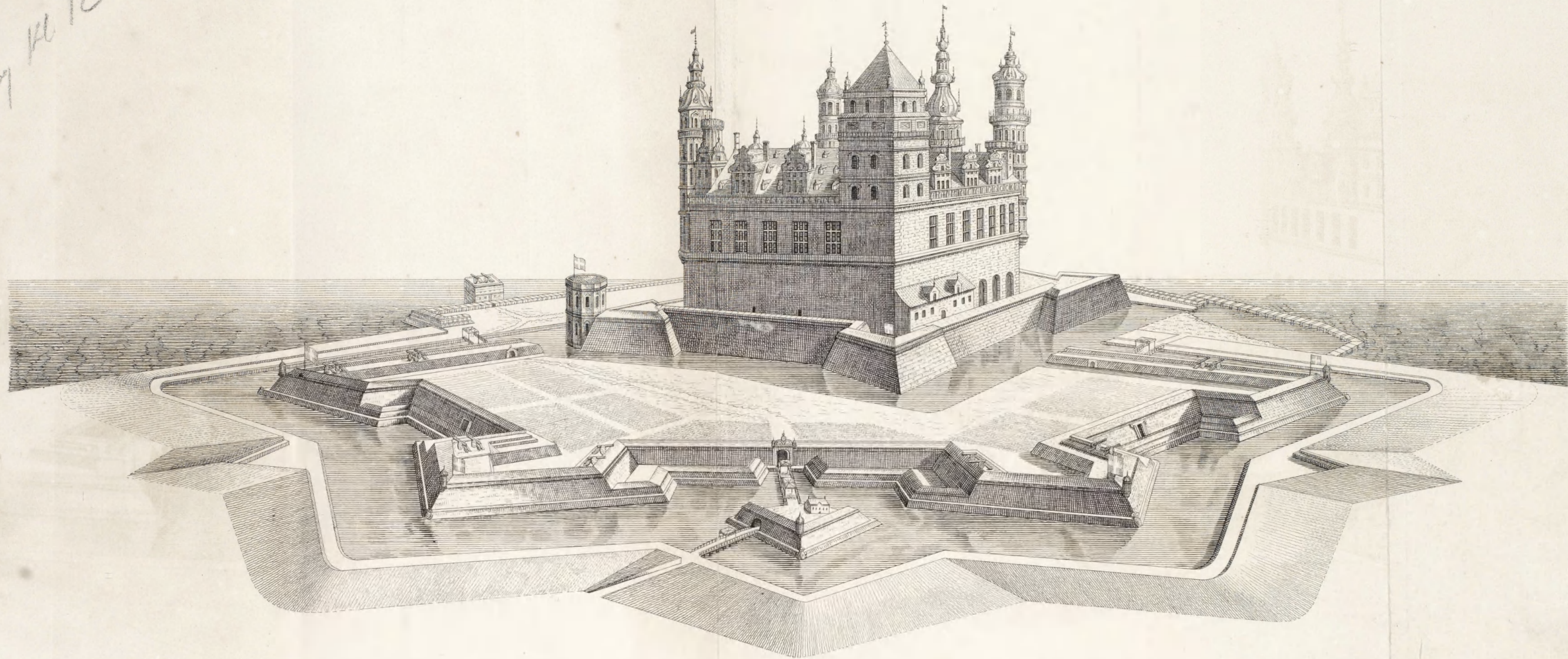
„Saa befale vi lige allernaadigst, at Marien-
lyst Slot med Tilliggende, Cronborg Fæstning,
Cronborg Ladegaard, Cronborg Teglværk og Gaar-
den Meulenberg fra Cronborg Birk henlægges un-
der Helsingøers Kjøbstads Jurisdiction og Politie.“

Grundtegnig
af
CRONBORG SLOT OG FÆSTNING
i Aaret 1715.

1. Flag Bastion .
2. Frederik III Bastion .
3. — " — " — Cassematter .
4. Christian V Bastion .
5. — " — " — Cassematter .
6. Frederik IV Bastion .
7. — " — " — Cassematter .
8. Helsingborgs Ravelin .
9. Brüggmanns Lünette
10. Gamle Slotsports Ravelin .
11. Lille nordre Bastion .
12. Lille nordre Hvalboing .
13. Lille nordre Fossebraies .
14. Nordre lange Linies Face .
15. Dronning Lovises Bastion .
16. Nye Ports Courtine .
17. Nye Port .
18. Kronprinds Christians Bastion .
19. — " — " — Cavalier .
20. General Scholtens Courtine .
21. Prindsessens Bastion .
22. Lille søndre Bastion .
23. — " — " — Hvalboing .
24. — " — " — Fossebraies .
25. Steenkistens Courtine .
26. Kongens Material og Brænde Gaard .
27. Den gamle Bjørns halve Bastion .
28. Steenkisterne .
29. Prinds Ferdinand af Württembergs Ravelin .
30. — " — " — " — Fossebraies .
31. — " — " — " — høire Flanque .
32. — " — " — " — venstre — " —
33. General Scholtens Ravelin
34. — " — " — " — Fossebraies .
35. — " — " — " — høire Flanque .
36. — " — " — " — venstre — " —
37. Generalmajor v. d. Pfortens Contregarde .
38. — " — " — " — Fossebraies .
39. Nordre Caponier .
40. Nordre Björn .
41. Generalmajor v. Schnitters Contregarde .
42. — " — " — " — " — Fossebraies .
43. Søndre Caponier .
44. Søndre Björn .
45. Oberste Moltkes Contregarde .
46. v. d. Pfortens Contreescarpe Pointe .
47. v. Schnitters — " — " — " —
48. Nordre place d'Armes .
49. Heinsøhns — " — " — " —
50. Prinds af Württembergs Contreescarpe Pointe .
51. v. Scholtens Contreescarpe Pointe .
52. Müllers place d'Armes .
53. Fischers — " — " — " —
54. Tax Contreescarpe Pointe .

4 1/2
8000
10000
12

Cronborg Slot og Fæstning i Aaret 1660,
efter Pufendorf.

Kongl. Steentr. A. Dir.

Mansa lith.

29

9

28/11

